

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અનામત રાખ્યા તારીખ : ૧૮/૦૨/૨૦૨૬

જાહેર કર્યા તારીખ : ૧૩/૦૩/૨૦૨૬

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૨૧૧/૨૦૧૪

વિથ

આર/રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (ફોર ડાયરેક્શન) નં. ૧/૨૦૨૫

ઈન આર/રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનીતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

સેલ્ફ એમ્પ્લોઇડ લેબર ઓર્ગેનાઇઝેશન અને અન્ય
વિરુદ્ધ
ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

ઉપસ્થિતિ: (ડબલ્યુપીપીઆઇએલ/૨૧૧/૨૦૧૪ માં):

અરજદાર(રો) નં. ૨,૩,૪,૫,૬ તરફે ગિરીશ પટેલ એસોસિએટ્સ (૨૧૩૫)
અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી એ.જે. યાઝ્ગિ (૧૩૭૨)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે સરકારી વકીલ જી. એચ. વર્કિ (૭૩૯૨) સાથે વિદ્વાન
સહાયક સરકારી વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલી
સામાવાળા(ઓ) નં. ૫ તરફે ક્ષિતિજ એમ. અમીન (૭૫૭૨)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા (૪૯૫)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે વકીલ શ્રી જી.એચ. વર્કિ, વકીલ શ્રી સિમરનજીતસિંઘ
એચ. વર્કિ (૧૧૬૦૭)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૪ ને ડી.એસ. મારફ્ટે નોટિસ બજાવાયેલ

ઉપસ્થિતિ (ડબલ્યુપીપીઆઇએલ/૩૨૪/૨૦૧૪ માં):

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી સાથે વરિષ્ઠ વકીલ સુશ્રી
મેઘા જાની સાથે વકીલ શ્રી ભૂષણ બી. ઓઝા (૧૦૭૨)
અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે તાનયા જી. શાહ (૮૪૩૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે સરકારી વકીલ જી. એચ. વર્ક (૭૩૯૨) સાથે વિદ્વાન
સહાયક સરકારી વકીલ સુશ્રી ધરિત્રી પંચોલી
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે વકીલ શ્રી જી.એચ. વર્ક સાથે વકીલ શ્રી
સિમરનજીતસિંઘ એચ. વર્ક (૧૧૬૦૭)

=====

કોરમ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનીતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

સીએવી ચુકાદો

(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનીતા અગ્રવાલ દ્વારા)

૧. ઉપર નોંધાયેલી બે જાહેર હિતની અરજીઓ બે સંસ્થાઓ, સેલ્ફ
એમ્પ્લોઈડ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન (સંક્ષિપ્તમાં 'સેલો' તરીકે) અને સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ
વિમેન્સ એસોસિએશન (સંક્ષિપ્તમાં 'સેવા' તરીકે) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે,
જે "ભદ્ર પ્લાઝા" તરીકે ઓળખાતી જગ્યા પર કામ કરતા ફેરિયાઓના સામાન્ય
હિતનું સમર્થન કરે છે, સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ
રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪, તે હેઠળના નિયમો, અને સદર
કાયદાની કલમ ૩૮ હેઠળ ઘડવામાં આવેલી ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન
ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના
અસરકારક અમલીકરણ માટે.

પ્રસ્તાવના:-

૨. બંને અરજદાર સંસ્થાઓ નોંધાયેલ મંડળો છે. રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૨૧૧/૨૦૧૪ સેલો દ્વારા સમયની દ્રષ્ટિએ અગાઉ (જૂન/જુલાઈ, ૨૦૧૪ ના મહિનામાં) નીચે મુજબની દાદ સાથે દાખલ કરવામાં આવી છે:-

“(એ) ભદ્ર પ્લાઝા પ્રોજેક્ટથી અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓને તેઓ અગાઉ જ્યાં પોતાનો વ્યવસાય ચલાવતા હતા તે સ્થળે તે વિસ્તારમાં ફેરિયાઓ માટે કાયમી જગ્યા પૂરી પાડવા સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવા; (બી) અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૧ માં કરવામાં આવેલા ફેરિયાઓના સર્વેનો અહેવાલ પૂરો પાડવા સામાવાળાને નિર્દેશ આપવા; (સી) અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સર્વે દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ચાદીમાં જે ૯૪ ફેરિયાઓના નામ આવરી લેવામાં આવ્યા નથી તેઓને સાંભળવાની અને રજૂઆત કરવાની તક આપવા નિર્દેશ આપવા; (ડી) ગેંદારામ કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની ચર્ચાઓ અનુસાર અને વર્ષ ૨૦૧૪ ના કાયદા હેઠળ પ્રોજેક્ટથી અસરગ્રસ્ત લોકો સાથે પરામર્શ કર્યા પછી યોજનાને પુનઃ ઘડવા અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને રાજ્ય સરકારને નિર્દેશ આપવા; (ઈ) વૈકલ્પિક રીતે જો ભદ્ર પ્લાઝા પ્રોજેક્ટ દ્વારા આવરી લેવાયેલા વિસ્તારમાં ફેરિયાઓની સંખ્યા સમાવી શકાય તેવા ફેરિયાઓ કરતાં વધુ હોય, તો તે વિસ્તારમાં ફેરિયાઓને પસંદ કરવા માટે ન્યાયી, વાજબી અને યોગ્ય માપદંડો વિકસાવવા અને ડ્રો પદ્ધતિનો

આશરો ન લેવા જેનાથી લોકોને મોટો અન્યાય થશે; (એફ) કોર્પોરેશનની સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ કમિટીમાં સમાવેશ કરવા માટે ભદ્ર પ્રોજેક્ટ પ્લાઝાથી અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓના પ્રતિનિધિઓના નામો આમંત્રિત કરવા એએમસીને નિર્દેશ આપવા; (જી) ભારત સરકારને ગુજરાત રાજ્ય માટે સદર કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખ અધિસૂચિત કરવા નિર્દેશ આપવા અને ત્યારબાદ ગુજરાત રાજ્યને સદર કાયદા હેઠળ નિયમો ઘડવા અને કાયદાની જરૂરિયાત મુજબ યોજના તૈયાર કરવા નિર્દેશ આપવા;

(એચ) આ અરજીની પ્રવેશપાત્રતા, સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન, અનૌપચારિક રીતે ફેરી કરતા તે વિસ્તારમાં સમાન જગ્યા ધરાવતા ૨૫૦ ફેરિયાઓને ખતેલ ન પહોંચાડવા અને જે વ્યક્તિઓના નામ યાદીમાં સામેલ નથી અને જેઓ આજીવિકાના કોઈપણ સાધન વિનાના છે તેઓને હાલ પૂરતી કામચલાઉ જગ્યા પૂરી પાડવા એએમસીને નિર્દેશ આપવા;”

૩. ત્યાંના અરજદારોનો એવો કેસ હતો કે ભદ્ર કિલ્લામાં ત્રણ દરવાજાની આસપાસ જેને "ભદ્ર પ્લાઝા પ્રોજેક્ટ" કહેવામાં આવે છે ત્યાં લગભગ ૫૦૬ ફેરિયાઓ ૪૫ થી ૫૦ વર્ષ સુધીના લાંબા સમયગાળાથી તમામ પ્રકારની ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓ વેચવાનો પોતાનો વેપાર ચલાવી રહ્યા હતા. સદર બજાર અમદાવાદ શહેરમાં જાણીતું કુદરતી બજાર છે. આ ફેરિયાઓ તમામ સમુદાયો જેવા કે અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, અન્ય પછાત વર્ગો

અને લઘુમતીઓના છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (સંક્ષિપ્તમાં 'એએમસી' અથવા 'કોર્પોરેશન' તરીકે) એ ભદ્ર વિસ્તારનો વિકાસ કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો અને જવાહરલાલ નેહરુ અર્બન રૂરલ મિશન (જેએનયુઆરએમ) હેઠળ હેરિટેજ ડેવલપમેન્ટ મિશન યોજના હેઠળ મ્યુનિસિપાલિટીના ભદ્ર કિલ્લાના પરિસરના પુનર્જીવન પ્રોજેક્ટને રાષ્ટ્રીય વારસા તરીકે તેના વિકાસ માટે ભારત સરકાર દ્વારા તારીખ ૨૨.૦૧.૨૦૧૦ ના રોજ “ભદ્ર પ્લાઝા પ્રોજેક્ટ” નામ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. જો કે, સદર યોજનાની રજૂઆત પછી પણ, ભદ્ર વિસ્તારના ફેરિયાઓના વસવાટ માટે કોઈ યોગ્ય પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા, જેઓ અનિશ્ચિતતા અને અસુરક્ષાની સ્થિતિમાં રહ્યા હતા.

૪. દરમિયાનમાં, કેન્દ્ર સરકારે સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪ (સંક્ષિપ્તમાં '૨૦૧૪ નો કાયદો' તરીકે) ઘડ્યો, જે હેઠળ યોગ્ય સરકાર દ્વારા નિયમો ઘડવાના જરૂરી હતા. જો કે, વર્ષ ૨૦૧૪ ના કાયદા હેઠળ સંબોધિત કરવા જરૂરી એવા ફેરિયાઓની ફરિયાદો અંગે રાજ્ય સરકાર અથવા કોર્પોરેશન તરફથી કોઈ પ્રતિસાદ મળ્યો ન હતો. તેથી, અરજદારોને ફેરિયાઓનો વસવાટ સુનિશ્ચિત કરવા અને તેઓ પૈકીના કોઈપણને તેમની ફેરી કરવાની જગ્યા પરથી દૂર ન કરવા કોર્પોરેશનને આદેશ આપતી મેન્ડામસની માંગ કરતી રિટ અરજી દાખલ કરવાની ફરજ પડી હતી.

૫. અન્ય રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ સેવા દ્વારા

(ડિસેમ્બર, ૨૦૧૪ ના મહિનામાં) નીચે મુજબની દાદ સાથે દાખલ કરવામાં આવી છે: -

“(એ) નામદાર કોર્ટ મેન્ડામસની રીટ અથવા મેન્ડામસના સ્વરૂપની રીટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રીટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો, જેમાં સામાવાળા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા ભદ્ર ચોક કુદરતી બજારની ફેરી જગ્યા માટે તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ યોજાયેલા ડ્રોને ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી જાહેર કરવા;

(બી) નામદાર કોર્ટ મેન્ડામસની રીટ અથવા સામાવાળાઓ, તેમના એજન્ટો અને સેવકોને જરૂરિયાતો મુજબ ફેરિયાઓના સજીવ રીતે રચાયેલા જૂથોને સમાવવા માટે ફેરી સમુદાયને પરવાનગી આપવાનો નિર્દેશ આપતી રીટ જારી કરવા મહેરબાની કરશો અને ભદ્ર ચોક કુદરતી બજારમાં જગ્યાની ફાળવણી અને ફેરી પરવાનગી અંગે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં અરજદાર સંસ્થા સમગ્ર દરમિયાન સામેલ હોવી જોઈએ;

(સી) આ અરજીના પ્રવેશ અને અંતિમ નિકાલ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન, માનનીય અદાલત સામાવાળાઓ, તેમના એજન્ટો અને સેવકોને તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના ડ્રોના આધારે આગળની કોઈપણ કાર્યવાહી કરવાથી રોકવા અને અરજદાર યુનિયનના ૫૭૬ ફેરી સભ્યોને તેઓ જ્યાં વર્ષોથી ફેરી કરી રહ્યા છે તે સ્થળે તેમની ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી

આપવા મહેરબાની કરશો.”

૬. અમદાવાદ ખાતે ભદ્ર ચોક કુદરતી બજારમાં ફેરી કરીને પોતાની આજીવિકા કમાતા સેવાના ૫૭૬ ફેરીયા-સભ્યોની ચિંતા વ્યક્ત કરતાં, તેમાં ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ભદ્ર કિલ્લાની આસપાસના ભદ્ર વિસ્તારમાં મરાઠાઓના શાસનકાળથી ભદ્રકાળી માતાનું મંદિર આવેલું છે. આ મંદિર માત્ર અમદાવાદ શહેરના જ નહીં પરંતુ સમગ્ર ગુજરાત રાજ્યના હજારો ભક્તોને આકર્ષે છે. મંદિરની નજીકમાં મરાઠા શાસનથી જ ભદ્ર ચોક કુદરતી બજાર અસ્તિત્વ ધરાવે છે. મંદિરની મુલાકાતે આવતા લોકો આ કુદરતી બજારમાંથી અચૂક ખરીદી કરે છે, જ્યાં પૂજાની વસ્તુઓ, સૌંદર્ય પ્રસાધનો, ઇમિટેશન જવેલરી, ફૂટવેર, કપડાં વગેરે જેવી ચીજવસ્તુઓ વેચાય છે.

૭. વર્ષોના સમયગાળા દરમિયાન, આ વિસ્તાર એક ધમધમતું બજાર બન્યો અને સવારે ૮ વાગ્યાથી રાત્રે ૧૦ વાગ્યા સુધી ચાલે છે. ભદ્ર ચોક કુદરતી બજાર એ હેરિટેજ બજારનો એક અભિન્ન ભાગ છે, જેને સાચવવાની જરૂર છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વર્ષ ૨૦૦૯-૨૦૧૦ માં ભારત સરકારના જેએનયુઆરએમ કાર્યક્રમના નામે આ વિસ્તારનો વિકાસ કાર્યક્રમ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તત્કાલીન મ્યુનિસિપલ કમિશનર સાથે યોજાયેલી બેઠકોમાં, ફેરિયાઓએ નવીનીકરણના કામમાં સંપૂર્ણ ટેકો અને સહકાર આપવાની ખાતરી આપી હતી, જે વર્ષ ૨૦૧૪ ની શરૂઆતમાં પૂર્ણ થયું હતું.

૮. એવું જણાય છે કે તારીખ ૧૦.૧૧.૨૦૧૪ ના રોજ એક નોટિસ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી જેમાં ભદ્ર કિલ્લાથી ત્રણ દરવાજા વિસ્તાર સુધી ફેરી કરતા ફેરિયાઓને બાયોમેટ્રિક સર્વે અને ફોટો ઓળખની રસીદ ધરાવતી નિર્ધારિત જગ્યાએ એએમસીનો સંપર્ક કરવા જણાવાયું હતું અને એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હાલમાં ભદ્ર કિલ્લા ખાતે કોઈ ફેરિયાઓને ફેરી કરવાની મંજૂરી નથી. અરજદાર એસોસિએશન મ્યુનિસિપલ કમિશનર સાથે વાટાઘાટો કરી રહ્યું હતું અને એવી ખાતરી આપવામાં આવી હતી કે ભદ્ર ચોકની ડિઝાઇનમાં માત્ર થોડા લોકોને જ સમાવી શકાય છે. સર્વસંમતિ દ્વારા, એસોસિએશન એટલે કે સેવાના સભ્યો મૂળ ૫૭૬ થી ઘટીને ૨૫૦ થયા હતા. સેવા (એસોસિએશન) એ ફેરિયાઓના વસવાટ માટે પ્રખ્યાત આર્કિટેક્ટ શ્રી બાલકૃષ્ણ વી. દોશી દ્વારા પ્રોજેક્ટની પુનઃ ડિઝાઇનિંગમાં ભાગ લેવાની પણ માંગણી કરી હતી. જો કે, અચાનક તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ, લાઉડ સ્પીકર સિસ્ટમ દ્વારા જાહેરાતો કરવામાં આવી હતી જેમાં તમામ ફેરિયાઓને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા જારી કરાયેલ ગુલાબી સ્લિપ ધરાવતા ફેરિયાઓનો ડ્રો ટાઉન હોલ, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ ખાતે યોજાશે.

૯. તે તબક્કે, અરજદાર એસોસિએશન (સેવા) એ ભદ્ર ચોક કુદરતી બજારની ફેરી જગ્યા ફાળવવા માટે અરજદાર સંસ્થાને સામેલ કર્યા વિના ચિઠ્ઠીઓનો ડ્રો યોજવાના કોર્પોરેશનના નિર્ણયને પડકારતાં પોતાનો અવાજ ઉઠાવીને આ કોર્ટનો આશરો લીધો હતો. અરજદારોએ ભદ્ર ચોક કુદરતી બજારમાં

જગ્યાની ફાળવણી અને ફેરીની પરવાનગી અંગે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં અરજદાર એસોસિએશનને ભાગ લેવાની મંજૂરી આપીને સજીવ રીતે રચાયેલા જૂથોને સમાવવાની માંગ કરતી મેન્ડામસના સ્વરૂપમાં નિર્દેશ આપવા અરજ કરી હતી.

૧૦. નોંધનીય છે કે તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા રિટ અરજી રજૂ થવા પર, કોર્પોરેશન સહિતના પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, નીચે મુજબની અસર ધરાવતો વચગાળાનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો:-

“રિટ અરજીની નકલો સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ના વિદ્વાન વકીલને બજાવવામાં આવી છે. તેઓ સૂચનાઓ મેળવી શકે છે અને એક અઠવાડિયાની અંદર તેમનો જવાબ-સોગંદનામું દાખલ કરી શકે છે. બાબતને તારીખ ૨૨.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ પ્રવેશ/અંતિમ નિકાલ માટે મુકો. ત્યાં સુધી, સામાવાળાઓને ભદ્ર ચોક કુદરતી બજાર, અમદાવાદની ફેરી જગ્યા માટે સામાવાળા-અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ યોજાયેલા ડ્રો અનુસાર આગળ કોઈ કાર્યવાહી ન કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.”

૧૧. ત્યારબાદ વચગાળાનો હુકમ ચાલુ રહ્યો હતો.

બે રિટ અરજીઓના રેકૉર્ડ પર નજર કરતાં:-

૧૨. રેકૉર્ડ વધુમાં દર્શાવે છે કે રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ માં, કોર્પોરેશન વતી તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૪ નું સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તારીખ ૨૭.૦૮.૨૦૧૪ ના આદેશ દ્વારા, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૦૫૮/૨૦૦૬ માં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ડ્રાફ્ટ નેશનલ પોલિસી ઓફ અર્બન સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ, ૨૦૦૪ ના અમલીકરણ માટે યોગ્ય સુધારા કરીને ડ્રાફ્ટ યોજનાને આખરી ઓપ આપવા માટે કોર્પોરેશનને નિર્દેશો જારી કર્યા હતા અને યોજનાના યોગ્ય પ્રકાશન પછી, ફેરિયાઓને મહત્તમ લાભો આપવામાં આવશે. પુનર્વસન માટે હયાત ફેરિયાઓને જાણ કરવાની કોર્પોરેશન માટે જરૂરિયાત હતી અને તેના પ્રકાશનની તારીખથી છ મહિનાની અંદર યોજનાનો યોગ્ય અમલ કરવાનો હતો.

૧૩. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્પોરેશને સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૦ નામની વેન્ડર્સ પોલિસીને આખરી ઓપ આપી મંજૂર કરી હતી અને તેને વ્યાપક પ્રસિદ્ધિ આપી હતી. અમદાવાદના સમગ્ર શહેરમાં વિવિધ વિસ્તારોમાં અસ્તિત્વ ધરાવતા તમામ ફેરિયાઓને ઓળખવા માટે સૂક્ષ્મ સ્તરે વિગતવાર બાયોમેટ્રિક સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સ્થળ, ફેરીની વસ્તુઓનું સ્વરૂપ અને ફેરીના સ્થળનું સ્થાન, આસપાસની વિગતો, લારી, ગાડી અથવા બેસીને (પાથરણા) જેવા ફેરીના સાધનોનું સ્વરૂપ, તેમજ બંને અંગૂઠાના નિશાનના બાયોમેટ્રિક ફિંગરપ્રિન્ટ્સ સહિત તમામ અંગત અને સામાજિક વિગતો એકત્રિત કરવામાં આવી હતી, અક્ષાંશ અને રેખાંશ દ્વારા ભૌગોલિક સ્થાન અને સભ્યોના ફોટોગ્રાફ્સ

સાથે સાઈટ્સનું મેપિંગ અને જે સાઈટ પર તેઓ પોતાનો વ્યવસાય કરે છે તે અને અન્ય વિગતો એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.

૧૪. સદર કવાયતના પરિણામે, સંબંધિત ફેરિયાઓને યુનિક આઈડેન્ટિટી કાર્ડ પણ જનરેટ કરીને જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને સૂક્ષ્મ સ્તરના બાયોમેટ્રિક સર્વેમાં સમગ્ર અમદાવાદ શહેરમાં લગભગ ૬૬,૫૯૩ ફેરિયાઓની ઓળખ કરવામાં આવી હતી.

૧૫. સદર સોગંદનામાના પેરા નં. '૯' માં આગળની દલીલ એવી છે કે ભદ્ર કિલ્લા વિકાસ પ્રોજેક્ટ (ભદ્ર પ્લાઝા) ના સંદર્ભમાં બાયોમેટ્રિક સર્વેમાં લગભગ ૧૫૮૦ ફેરિયાઓની ઓળખ કરવામાં આવી હતી. તે જ વિસ્તારમાં ઓળખાયેલા ફેરિયાઓના પુનર્વસન માટે હાથ ધરવામાં આવેલી પુનઃવિકાસ યોજનામાં એવો અંદાજ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ઉપલબ્ધ જગ્યા મુજબ 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં લગભગ ૬૧૧ ફેરિયાઓને તે જ જગ્યાએ પુનઃવસવાટ કરાવી શકાય તેમ છે. બાકીના લોકો માટે, કોર્પોરેશનની નીતિ મુજબ ઓળખાયેલા તમામ ફેરિયાઓને સમાવવા અને પુનર્વસન કરવાના વિચાર સાથે અડીને આવેલી જગ્યા, ખુફી જગ્યા (સરદાર બાગ) માં લગભગ ૫૮૦ ફેરિયાઓ (બાકીના) નું પુનર્વસન કરવા માટે એક દરખાસ્ત તૈયાર કરીને સક્ષમ સત્તાધિકારીને મોકલવામાં આવી હતી.

૧૬. વધુમાં, 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ૧૫૮૦ અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓના પુનર્વસન માટે, જે તારીખ ૧૧ અને ૧૨ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ ના રોજ નિર્ધારિત સર્વે

મુજબ હાથ ધરવાનું હતું, નિશ્ચિત તારીખ એટલે કે ૧૦.૧૧.૨૦૧૪ ના રોજ જાહેર સરનામાં સિસ્ટમ અને અખબારોમાં પ્રકાશનો દ્વારા જાહેરાતો કરવામાં આવી હતી. સર્વે એજન્સી અને કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા માટે આશરે ૧૩૭૦ ફેરિયાઓ હાજર રહ્યા હતા. ઉપરોક્ત પૈકી, ૧૦૯૭ ફેરિયાઓની બાયોમેટ્રિક વિગતો રેકૉર્ડ સાથે મેળ ખાતી હતી અને તેઓને ફેરીની વસ્તુઓના પ્રકાર મુજબ ઓળખવામાં આવ્યા હતા અને વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ નિર્ધારિત શરતો પર અને કાયદાની પ્રક્રિયાને અનુસરીને પ્રોજેક્ટ વિસ્તારમાં લગભગ ૭૦૦ ફેરિયાઓની ફાળવણી માટે મંજૂરી માંગતી જરૂરી દરખાસ્તો મોકલવામાં આવી હતી.

૧૭. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારી સ્થળ અને વિસ્તાર નક્કી કરતા પરિબળોને ધ્યાનમાં રાખીને જરૂરી ફાળવણી કરશે. તેમાં એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વેચવામાં આવતી ચીજવસ્તુઓના પ્રકાર મુજબ, પ્રકાર-એ, પ્રકાર-બી અને પ્રકાર-સી તરીકે નિર્દિષ્ટ વિવિધ કેટેગરીમાં અલગ અલગ વિસ્તારો ફાળવવામાં આવ્યા હતા અને ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ નિર્ધારિત ચિઠ્ઠીઓનો ડ્રો હાથ ધરી શકાયો ન હતો કારણ કે કેટલાક રસ ધરાવતા લોકોએ સ્થળ પર હાજર રહેલા ફેરિયાઓને ટાઉન હોલ છોડી જવા જણાવ્યું હતું અને જગ્યા પચાવી પાડી હતી.

૧૮. તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૪ ના સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૬' માં કોર્પોરેશનનું વલણ નીચે મુજબ વંચાય છે :-

“વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોર્પોરેશને વિવિધ ઉત્પાદનોને આપવાની જગ્યાઓ પણ એવી રીતે ડિઝાઇન કરી છે કે જેથી કોઈને પણ તે અંગે કોઈ ફરિયાદ ન હોવી જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સદર ડિઝાઇન અમદાવાદમાં રહેતા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ખ્યાતનામ આર્કિટેક્ટ શ્રી બાલકૃષ્ણ વી. દોશી દ્વારા બનાવવામાં આવી છે, જેમણે ચંદીગઢ શહેર, પ્રેમાભાઈ હોલ, આશ્રમ રોડ ખાતે અમદાવાદ મિલ ઓનર્સ એસોસિએશન બિલ્ડિંગ, અમદાવાદની ગુફા ડિઝાઇન કરી છે અને જેઓ અમદાવાદ શહેરમાં સ્કૂલ ઓફ આર્કિટેક્ટની સ્થાપનામાં અગ્રણી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે મુજબ ડિઝાઇન બનાવવામાં આવી છે અને લોકો માટે વ્યવસાય કરવા માટે જગ્યાઓ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ડિઝાઇન મુજબ ભદ્ર વિસ્તારમાં લગભગ ૭૦૦ લોકોને સમાવી શકાય તેવી ક્ષમતા છે, પરંતુ બાયો-મેટ્રિક સર્વેમાં ૭૦૦ થી વધુ લોકો દર્શાવવામાં આવ્યા છે અને તેથી, કોર્પોરેશને કોઈપણ ભેદભાવ વિના, સગાંવાદ કે મનસ્વીતાના કોઈપણ પ્રશ્નને દૂર કરીને ડ્રો કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.”

૧૯. તેમાં આગળ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્પોરેશને એક ટાઉન પેનિંગ કમિટીની રચના કરી છે જેમાં માત્ર કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ, ઓડા (અમદાવાદ અર્બન ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી) ના અધિકારીઓ, પોલીસ કમિશનર જ નહીં પરંતુ અરજદાર એસોસિએશનોના પ્રતિનિધિઓનો પણ સમાવેશ થાય

છે. આવી જ એક બેઠકની મિનિટ્સની નકલ એનેક્સર આર/૯ તરીકે જોડવામાં આવી છે અને સદર સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૮' માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર-એસોસિએશનના પ્રતિનિધિઓ પણ હાજર હતા અને ભદ્ર પ્લાઝાના ફેરિયાઓના પુનર્વસન માટે ફાળવણીના સમગ્ર માળખાને મંજૂરી આપી હતી. ટાઉન વેલિંગ કમિટીની ચર્ચાઓ અને નિર્ણયોને તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૪ ના રોજ ઠરાવ પસાર કરીને કોર્પોરેશનની સ્ટેલિંગ કમિટી દ્વારા વધુ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેની નકલ પેપર બુકના પાના નં. '૨૧૫' પર એનેક્સર આર/૧૦ તરીકે જોડવામાં આવી છે.

૨૦. પ્રત્યુત્તરમાં, ત્યાંના અરજદાર-એસોસિએશને બાયોમેટ્રિક સર્વે, વેરિફિકેશન પ્રક્રિયા અને ચિઝીઓના ડ્રોની પ્રક્રિયામાં વિસંગતતાઓ અંગે વિવાદ ઉઠાવ્યો હતો. રજૂઆત એવી હતી કે ડ્રોની સમગ્ર પ્રક્રિયા જૂની અને ગેરકાયદેસર યોજના પર આધારિત હતી અને કોર્પોરેશન દ્વારા તે હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલ સર્વે ૨૦૧૪ ના કાયદા તેમજ તે હેઠળ તૈયાર કરાયેલી યોજનાના સાચા અર્થ અને ભાવનામાં નથી. ડ્રો યોજવા માટે કોર્પોરેશન દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા ૨૦૧૪ ના કાયદા હેઠળના 'કુદરતી બજાર' તેમજ 'હેરિટેજ બજાર' ના ખ્યાલની સંપૂર્ણ અવગણના કરનારી છે.

૨૧. રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ માં તારીખ ૧૫.૦૯.૨૦૧૫ ના રોજ દાખલ કરાયેલા અન્ય એક સોગંદનામામાં, અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશને રજૂઆત કરી છે કે ભદ્ર માતાના મંદિર અને ત્રણ દરવાજા

વચ્ચે સ્થિત 'ભદ્ર પ્લાઝા' તરીકે ઓળખાતી જગ્યામાં કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા વેરિફિકેશનને રજૂ કરવા માટે સદર સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવી રહ્યું હતું, જે ખાસ કરીને "ભદ્ર માતા મંદિર" અને "ત્રણ દરવાજા" ના જૂના સ્મારકની આસપાસ અમદાવાદ શહેરની આસપાસના વારસા અને વિશ્વ સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોને જાળવી રાખવા માટે ધ્યાનમાં રાખીને ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે અને આ પ્રોજેક્ટ ભદ્ર ટાવર, ત્રણ દરવાજા, સુલતાન અહેમદ શાહની મસ્જિદ, સીદી સૈયદની મસ્જિદ, ત્રણ દરવાજા અને ત્રિપોલિયા ગેટ્સ અને હેબત ખાનની મસ્જિદ જેવા અન્ય પ્રાચીન અને અગ્રણી સ્મારકોની નજીકમાં છે.

૨૨. તેમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કોર્પોરેશનના છ અધિકારીઓની બનેલી ચાર ટીમો રચીને તારીખ ૧૦.૦૮.૨૦૧૫ અને ૩૧.૦૮.૨૦૧૫ ના રોજ કોર્પોરેશન દ્વારા વેરિફિકેશન પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી હતી અને આ પ્રક્રિયામાં, ૫૦૩ વ્યક્તિઓ પૈકી, સેલોની ચાદીમાંના ૪૭૨ ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ મર્યાદા વિસ્તારમાં જોવા મળ્યા હતા, જ્યારે ૨૭ વ્યક્તિઓ પ્રોજેક્ટ મર્યાદા બહાર હતા અને ૬ વ્યક્તિઓ સ્થળ પર મળ્યા ન હતા. વધુમાં, ૫૦૫ વ્યક્તિઓ પૈકી, સેવા ની ચાદીમાંના ૩૭૨ ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ મર્યાદા વિસ્તારમાં જોવા મળ્યા હતા, જ્યારે ૮૩ વ્યક્તિઓ પ્રોજેક્ટ મર્યાદા વિસ્તાર બહાર હતા અને ૩૮ સ્થળ પર મળ્યા ન હતા. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત વેરિફિકેશન સંબંધિત પક્ષકારોના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. સેલોની ચાદીમાંના ૪૭૨ વ્યક્તિઓ પૈકી, ૨૯૯

વ્યક્તિઓને યુનિક આઈડેન્ટિટી કાર્ડ જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને ડ્રોમાં એકમો ફાળવવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે સેવા ની યાદીમાંના ૩૭૨ વ્યક્તિઓ પૈકી, ૨૩૩ વ્યક્તિઓને યુનિક આઈડી જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને ડ્રોમાં એકમો ફાળવવામાં આવ્યા હતા. આમ, કુલ ૫૬૫ વ્યક્તિઓ, જેમને યુનિક આઈડી જારી કરવામાં આવ્યા હતા, તેઓને પ્રોજેક્ટ વિસ્તારની મર્યાદામાં ફેરિયાઓના પુનર્વસન માટે હાથ ધરવામાં આવેલા ડ્રોમાં એકમો ફાળવવામાં આવ્યા હતા.

૨૨.૧ તેમાં આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે પુનઃવિકાસ દરમિયાન, શરૂઆતમાં કોર્પોરેશને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં લગભગ ૬૧૧ ફેરિયાઓને સમાવવા/પુનઃવસવાટ કરવાનો અંદાજ મૂક્યો હતો. જો કે, પુનર્વસન માટે ભદ્ર પ્લાઝા ખાતે ૭૦૦ વ્યક્તિઓને અને બાકીના લોકોને અડીને આવેલી જગ્યા એટલે કે સરદાર બાગ નજીકની ખુલ્લી જગ્યામાં ફાળવણી કરવા માટે વધુ એક દરખાસ્ત તૈયાર કરવામાં આવી હતી. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્પોરેશને ફેરિયાઓ દ્વારા વેચવામાં આવતા ઉત્પાદનોના પ્રકારોને આધારે ફાળવણી માટેની જગ્યા ડિઝાઇન કરી હતી, ઉદાહરણ તરીકે પૂજા સંબંધિત સામાન્ય રીતે વેચાતી વસ્તુઓ ભદ્ર મંદિર નજીક સ્થિત કરવા માટે ઓળખવામાં આવી હતી અને કપડાં અને એસેસરીઝ વગેરે જેવી અન્ય વસ્તુઓ તેમના ચોક્કસ વિસ્તારોમાં ફાળવવાની હતી. ચાર કેટેગરીમાં કુલ ઓળખાયેલી વસ્તુઓ પ્રકાર એ, બી અને સી તરીકે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત ડિઝાઇન

અમદાવાદ શહેરમાં સ્કૂલ ઓફ આર્કિટેક્ચરની સ્થાપનામાં અગ્રણી, પ્રખ્યાત આંતરરાષ્ટ્રીય આર્કિટેક્ટ શ્રી બાલકૃષ્ણ વી. દોશી દ્વારા બનાવવામાં આવી હતી.

૨૩. તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ ના વધુ સોગંદનામામાં (ઉપરોક્ત બે રિટ અરજીઓમાં સામાન્ય) કોર્પોરેશનના વિધાનો નીચે મુજબ છે:-

“૪. હું રજૂઆત કરું છું કે હવે બંને ઉપરોક્ત સંસ્થા/મંડળ સાથે સુમેળભર્યો ઉકેલ આવી ગયો છે. હું રજૂઆત કરું છું કે જ્યાં સુધી સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ લેબર ઓર્ગેનાઇઝેશન યુનિયનનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કુલ ૫૦૫ ફેરિયાઓનો સમાવેશ થાય છે અને જ્યાં સુધી સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ વિમેન્સ એસોસિએશનનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કુલ ૫૦૩ ફેરિયાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે મળીને કુલ ૧૦૦૮ ફેરિયાઓ થાય છે.

૫. હું રજૂઆત કરું છું કે કોર્પોરેશને ફેરિયાઓની ચકાસણી કરી હતી અને ચકાસણી પછી એવું જણાયું હતું કે પ્રોજેક્ટ વિસ્તારમાં ૪૭૨ સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ ઓર્ગેનાઇઝેશનના સભ્યો છે અને ૨૭ ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ વિસ્તાર બહાર છે અને ૬ ફેરિયાઓ મળી આવ્યા નથી. સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ વિમેન્સ એસોસિએશનનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, ચકાસણી પછી ૩૭૨ ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ વિસ્તારમાં છે, ૮૩ ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ વિસ્તાર બહાર છે અને ૩૮ ફેરિયાઓ સ્થળ પર મળી આવ્યા નથી.

૬. હું રજૂઆત કરું છું કે બંને મંડળ/સંસ્થા સાથેની બેઠકમાં કોર્પોરેશને

જઝર અને ૩૭ર જગ્યાઓ ચિહ્નિત કરી હતી જેને ૪ ફૂટ × ૫.૫ ફૂટમાં વિભાજિત કરવામાં આવી હતી. અપવાદરૂપ પગલા તરીકે બંને અરજદારોને ફાળવવા માટે અલગ-અલગ રંગો સાથે ૩૭ર અને ૪૭ર માટે ચિહ્નિત વિસ્તાર દર્શાવતો પ્લાન, જેની નકલ આ સોગંદનામા સાથે સામેલ રાખેલ છે અને એનેક્ષર 'આર/૧' તરીકે નિશાની કરેલ છે. હું રજૂઆત કરું છું કે કોર્પોરેશન બંને અરજીઓના અરજદાર મંડળ/સંસ્થાને સદર વિસ્તાર આપશે અને હવે તે મુજબ વિસ્તારની ફાળવણી કરવાની તેમની ફરજ છે. ફાળવણી જાળવવાની અને ચોક્કસ વિસ્તારો મંજૂર કરવાની અરજદારોની ફરજ રહેશે અને કોઈપણ ફેરિયા તરફથી ઉદ્ભવતા કોઈપણ વિવાદના કિસ્સામાં, તે સંસ્થાઓની એકમાત્ર જવાબદારી રહેશે.

૭. હું એવી પણ રજૂઆત કરું છું કે ઉપરોક્ત જગ્યા અરજદાર મંડળને એવી શરતે ફાળવવામાં આવી છે કે સદર જગ્યાના કબજેદારોએ રાત્રે જગ્યા ખાલી કરવી જોઈએ અને બીજા દિવસે સવારે પોતાનો માલસામાન મૂકવો જોઈએ જેથી કરીને કોર્પોરેશન ભદ્ર પ્લાઝાને સ્વચ્છ રાખવા અને સ્વચ્છતા તથા અન્ય આનુષંગિક કાર્યો જાળવવા રાત્રે સફાઈનું કામ કરી શકે. જો કોઈ ફેરિયો ઉપરોક્ત શરતનું પાલન નહીં કરે, તો કોર્પોરેશન તેમનો સામાન હટાવી લેશે અને જગ્યા ખાલી કરાવશે. સંસ્થાઓ/ફેરિયાઓ વધુમાં ટાઉન વેલિંગ કમિટી દ્વારા આખરી કરવામાં આવનાર શરતોનું પાલન કરવાની બાંહેધરી પણ આપશે.”

૨૪. તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૯ ના રોજ, જ્યારે રિટ અરજીઓનો હાલનો સેટ હાથ પર લેવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે આ કોર્ટે તેના મૌખિક આદેશમાં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :-

“સામાવાળા કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલે પાના નં. ૪૨૫ પરના સોગંદનામા તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે ૧૦૦૮ ફેરિયાઓ પૈકી ૮૪૪ જેટલા ફેરિયાઓને સમાવી લેવામાં આવ્યા છે. અમારો પ્રથમ દ્રષ્ટિએ એવો મત છે કે આ પીઆઈએલનો અંત લાવી શકાય છે કારણ કે પક્ષકારોને તેમાં રહેલી ઝીણી બાબતો ઉકેલવાની સ્વતંત્રતા આપી શકાય છે. આ બાબત વર્ષ ૨૦૧૪ ની છે અને કોઈપણ કારણ વિના બોર્ડ પર ચાલુ રાખવી જોઈએ નહીં. તે તબક્કે, એક દિવસની મુદત માટે વિનંતી કરવામાં આવે છે. તે મંજૂર કરવામાં આવે છે. તારીખ ૨૬.૧૧.૨૦૧૯ ના રોજ મુકો.”

૨૫. તારીખ ૨૬.૧૧.૨૦૧૯ ના રોજ, જે આગળની તારીખ નિયત કરવામાં આવી હતી, આ કોર્ટ દ્વારા નીચેના શબ્દોમાં સંયુક્ત મૌખિક આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો :-

“પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની સંયુક્ત વિનંતી પર, બાબતોને આગામી સપ્તાહ પર રાખવામાં આવે છે કારણ કે જગ્યા પર ફેરી કરવા માટેના પ્રમાણપત્ર/દસ્તાવેજ/વ્યવસ્થાનો મુસદ્દો તૈયાર કરવાનો છે, જે સમગ્ર

વિવાદનો અંત લાવશે. બાબતોને ૫ મી ડિસેમ્બર ૨૦૧૯ ના રોજ રાખવામાં આવે છે. ઓફિસને આ હુકમની નકલ બીજી બાબતમાં મૂકવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.”

૨૬. રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે ત્યારપછી લાંબા સમય સુધી બાબત લિસ્ટેડ થઈ ન હતી, તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ સુધી જ્યારે નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો :-

“પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોર્પોરેશન એટલે કે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને અહીંના અરજદાર નં. ૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલા ફેરિયાઓ દ્વારા કોર્પોરેશન દ્વારા ઓળખવામાં આવેલી નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ પર ફેરિયાઓના પુનર્વસન/વસવાટના મુદ્દાને ઉકેલવા માટે પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે. વાતચીત ચાલી રહી છે, પરંતુ કેટલાક અસામાજિક તત્વોની હાજરીને કારણે સમયાંતરે ઘર્ષણ થતું રહ્યું છે. ગમે તે હોય, પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે કોર્પોરેશનને તેની પોતાની નીતિ અને કાયદા અનુસાર શક્ય તેટલી વહેલી તકે ફેરિયાઓના વસવાટ માટે પ્રયાસ કરવા અને સુનાવણીની આગામી તારીખે તેનો પ્રતિસાદ રજૂ કરવા જણાવીએ છીએ. આ બાબતોને તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ મુકવામાં આવે.”

૨૭. ત્યારબાદ, રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ માં સેવા દ્વારા તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૨૫ ના રોજ એક સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧/૨૦૨૫ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જેમાં નીચે મુજબની દાદ માંગવામાં આવી છે :-

“૧. આ માનનીય અદાલત સામાવાળા નં. ૨ - અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને ભદ્ર ચોક વિસ્તારમાં તેમની નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ પર ફેરી કરતા અરજદારના ૩૭૨ ઓળખાયેલા/લાઈસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયા સભ્યોને બેદખલ ન કરવા નિર્દેશ આપવા મહેરબાની કરશો;

૨. આ માનનીય અદાલત સામાવાળા નં. ૨ - અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને કાયદા મુજબ વૈકલ્પિક સ્થળે અન્ય બિનઓળખાયેલા/બિનલાયસન્સવાળા ફેરિયાઓનું પુનર્વસન/વસવાટ કરવા નિર્દેશ આપવા મહેરબાની કરશો.”

૨૮. સદર અરજીમાં, કોર્પોરેશનના તારીખ ૧૫.૦૮.૨૦૧૫ અને ૧૦.૧૦.૨૦૧૬ ના અગાઉના સોગંદનામાનો સંદર્ભ આપતાં, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે કોર્પોરેશનના પોતાના વલણ મુજબ, કોર્પોરેશન દ્વારા બંને અરજદારો એટલે કે સેલો અને સેવા સાથે સૌહાર્દપૂર્ણ ઉકેલ લાવવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા સેવાના ૩૭૨ ફેરિયાઓ અને સેલોના ૪૭૨ ફેરિયાઓને ભદ્ર વિસ્તારમાં નિર્દિષ્ટ સ્થળે ફેરી કરવા માટે લાઈસન્સ આપવા માટે ઓળખવામાં આવ્યા હતા. કોર્પોરેશને પેપર બુકના પાના નં. '૪૩૦' પર રજૂ કરાયેલા જુદા જુદા

રંગો સાથે ચિહ્નિત વિસ્તાર દર્શાવતા પ્લાન મુજબ ૪ ફૂટ x ૫.૫ ફૂટની ૪૭૨ + ૩૭૨ ફેરી જગ્યાઓ પણ ચિહ્નિત કરી હતી. સ્કીમેટિક પ્લાન મુજબ, ફેરીની જગ્યાઓની વાસ્તવિક ફાળવણી પણ તારીખ ૫ થી ૧૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ વચ્ચે થઈ હતી. કોર્પોરેશન અને અરજદારોના પ્રતિનિધિઓએ સંયુક્ત રીતે સ્કીમેટિક પ્લાન મુજબ નિર્દિષ્ટ સભ્યો સાથે ફેરીની જગ્યાઓ ચિહ્નિત કરી હતી અને કોર્પોરેશન દ્વારા ઓળખાયેલા અને લાઇસન્સ ધરાવતા સેલો અને સેવાના કુલ ૩૭૨ + ૪૭૨ ફેરિયાઓને કોર્પોરેશન દ્વારા ફેરી જગ્યાઓ ફાળવવામાં આવી હતી.

૨૯. તેમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે એએમસીએ સુમેળભર્યા ઉકેલને ધ્યાનમાં રાખીને આવા ઓળખાયેલા અને ચકાસાયેલા ફેરિયાઓને ઓળખપત્રો પણ જારી કર્યા હતા અને ફેરિયાઓએ તેમની દૈનિક બાબતોનું સંચાલન કરવા માટે એક એસોસિએશન પણ બનાવ્યું હતું. સુમેળભર્યા ઉકેલની વિગતો આ અદાલત સમક્ષ મૂકવા માટે અરજદારોએ તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૮ નું સોગંદનામું પણ દાખલ કર્યું હતું. તેમાં આગળ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે વર્ષ ૨૦૨૦ થી અત્યાર સુધી, કોર્પોરેશન અને અરજદારોએ ભદ્ર ચોક વિસ્તારમાં ફેરી પ્રવૃત્તિના અસરકારક અમલીકરણ અને નિયમન માટે અને જમીન પર ઉદ્ભવતા રોજિંદા પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે સાથે મળીને કામ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું.

૩૦. જો કે, કોર્પોરેશનો અને અરજદારો બંનેએ બિનઓળખાયેલા અને બિનલાયસન્સવાળા ફેરિયાઓ દ્વારા ઊભા કરવામાં આવેલા ત્રાસની એક મોટી ચિંતાનો સામનો કરવો પડ્યો હતો, જેઓ ઓળખાયેલા/લાઇસન્સ પ્રાપ્ત

ફેરિયાઓને હેરાન કરતા હતા અને નિર્દિષ્ટ ફેરી વિસ્તારની બહાર ગેરકાયદેસર દબાણો કરતા હતા. કોર્પોરેશને સીમાંકિત વિસ્તારની બહાર ગેરકાયદેસર દબાણો હટાવવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું, પરંતુ તેના પરિણામે લાઈસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓને પણ તેમની નિર્દિષ્ટ ફેરી જગ્યાઓ પરથી બેદખલ કરવામાં આવી રહ્યા હતા.

૩૧. ફેરિયાઓ તેમજ અરજદારોએ સમયાંતરે કોર્પોરેશનને લાઈસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓને બેદખલ કરવાથી દૂર રહેવા વિનંતી કરી હતી, જેમને નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ ફાળવવામાં આવી છે અને તેઓ આવા સ્થળોએ પોતાની ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવી રહ્યા છે. અરજદારોએ બિનઓળખાયેલા/બિનલાયસન્સવાળા ફેરિયાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગેરકાયદેસર દબાણોને દૂર કરવા માટે કોર્પોરેશનને ટેકો પણ આપ્યો છે અને બેરિકેડ્સ મૂકવાના બુદ્ધિગમ્ય ઉકેલ અંગે પણ ચર્ચા કરી છે, જે લાઈસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓના ફેરી વિસ્તારો અને બિનલાયસન્સવાળા ફેરિયાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગેરકાયદેસર દબાણ વચ્ચે યોગ્ય રીતે ફેરી જગ્યાઓનું સીમાંકન કરશે. કોર્પોરેશન અને અરજદારો બંનેએ સંયુક્ત રીતે સ્કીમેટિક પ્લાન મુજબ કેટ-આઈ સ્ટ્રીટ સાથે ફેરીની જગ્યાઓ ચિહ્નિત કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો અને તે ૩૭૨ પૈકી ૨૨૪ ફેરી જગ્યાઓમાં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે. કોર્પોરેશન અને અરજદારોએ તમામ ઓળખાયેલા લાઈસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓ તેમની ફાળવેલી જગ્યાઓ પૂરતા મર્યાદિત રહે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે સમયાંતરે પદ્ધતિઓ અંગે ચર્ચા કરી હતી.

૩૨. જો કે, તારીખ ૨૨.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં

આવેલી બેદખલી ઝુંબેશમાં, ભદ્ર ચોક વિસ્તારમાં અનધિકૃત ફેરિયાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગેરકાયદેસર દબાણોને માત્ર દૂર કરવામાં આવ્યા ન હતા, પરંતુ કોર્પોરેશનના સ્ટાફે લાઇસન્સ ધરાવતા ફેરિયાઓને, જેમને તેમની નિયુક્ત ફેરી જગ્યાઓની અંદર નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ ફાળવવામાં આવી હતી, તેઓને બળજબરીથી બેદખલ કર્યા હતા અને કોર્પોરેશનની વાનમાં ભરીને કોઈપણ પંચનામા વિના તેમનો માલસામાન પણ જપ્ત કર્યો હતો. આના કારણે ફેરિયાઓ અને કોર્પોરેશનના કર્મચારીઓ વચ્ચે કેટલીક બોલાચાલી પણ થઈ હતી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારો કાયદાના આવા કોઈપણ ભંગને સમર્થન આપતા નથી અને તારીખ ૨૨.૦૯.૨૦૨૫ ના રોજ થયેલી બોલાચાલીને વખોડી કાઢતાં, અરજદારો ભવિષ્યમાં આવા કોઈપણ વર્તનને પુનરાવર્તિત ન કરવા માટે સંયોજકો અને ફેરિયાઓ વતી બિનશરતી માફી માંગે છે.

૩૩. જો કે, અરજદારોને જાણવા મળ્યું કે કોર્પોરેશને અન્ય બે રિટ અરજીઓ એટલે કે રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ અને રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૩૯/૨૦૨૧ માં તારીખ ૨૨.૦૯.૨૦૨૫ ના રોજ બનેલી ઘટના અંગે તારીખ ૨૪.૦૯.૨૦૨૫ નું સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું, જેમાં કોર્પોરેશન દ્વારા ગેરકાયદેસર દબાણ હટાવવામાં અવરોધ ઊભો કરવા બદલ અરજદાર એસોસિએશનના સભ્યો સામે ખોટા આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર સેવા ઉપરોક્ત રિટ અરજીઓમાં પક્ષકાર નથી અને કોર્પોરેશનની કાર્યવાહીને કારણે લાઇસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓને

તેમની નિર્દિષ્ટ ફેરી જગ્યાઓ પરથી ગેરકાયદેસર રીતે બેદખલ કરવાના પરિણામે, જે હાલની અરજી પેનિંગ હોવા દરમિયાન થયેલા સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાનથી વિપરીત છે, અરજદાર એસોસિએશનના ઓળખાયેલા/લાઇસન્સ પ્રાપ્ત ફેરિયાઓને 'ભદ્ર ચોક વિસ્તાર' ખાતેની નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ પરથી બેદખલ ન કરવાનો નિર્દેશ માંગતી અરજી દાખલ કરવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત થયો હતો.

૩૪. અરજદારોએ તેમાં એવી પણ દાદ માંગી છે કે કોર્પોરેશન આવા અન્ય અજાણ્યા અને બિનલાયસન્સવાળા ફેરિયાઓનું કાયદા મુજબ કોઈપણ વૈકલ્પિક સ્થળે પુનર્વસન / વસવાટ કરી શકે છે.

૩૫. એએમસીએ ઉપરોક્ત તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ ના આદેશના પાલનમાં, તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૨૫ નું સોગંદનામું દાખલ કર્યું, જેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્રિકોણાકાર જમીનના પટ્ટામાં (ભદ્ર કિલ્લો અને ત્રણ દરવાજા વચ્ચેનો મોટરવે હોવાને કારણે), આશરે ૧૫૦૦ થી વધુ ફેરિયાઓએ જાહેર મોટરવે પર અતિક્રમણ કર્યું હતું. આ પ્રદેશનો ઓવરલે નકશો અને પ્રદેશના વર્ણનાત્મક રેખાંકન સાથે એનેક્સર આર/૧ તરીકે સામેલ રાખેલ છે જેથી દર્શાવી શકાય કે પ્રશ્ન હેઠળના સમગ્ર વિસ્તારના એક છેડે ઐતિહાસિક ભદ્ર મંદિર આવેલું છે, જે ભદ્ર કિલ્લાનો એક ભાગ છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ભદ્ર મંદિર કર્ણાવતી શહેર (અમદાવાદ) ના "નગર દેવી" તરીકે ઓળખાતા મા ભદ્રકાળીને સમર્પિત છે, અને તે શહેરના રહેવાસીઓ માટે અપાર ભક્તિનું સ્થળ છે. ભદ્ર કિલ્લો અને ત્રણ દરવાજા એ પુરાતત્વ સર્વેક્ષણ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા અધિસૂચિત

કરાયેલ સુરક્ષિત સ્મારકો છે. એએમસી દ્વારા દૈનિક ધોરણે આયોજિત “હેરિટેજ વોક” માં ભાગ લેતા પ્રવાસીઓ દ્વારા સમગ્ર વિસ્તાર પગપાળા પણ પસાર કરવામાં આવે છે. ભદ્ર મંદિરથી ગાંધી રોડ તરફ આગળ વધતાં આશરે ૨૫૦-૨૬૦ મીટરના અંતરે અમદાવાદના કોટવાળા શહેરના જૂના પ્રવેશો પૈકીનો એક ઐતિહાસિક ત્રણ દરવાજા આવેલો છે.

૩૬. ભદ્ર મંદિરથી ત્રણ દરવાજા સુધીના રસ્તાની બંને બાજુએ, શીર્ષકવાળી રિટ અરજીમાં અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ફેરિયાઓએ ફૂટપાથ તેમજ વાહનો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા મોટરવેના મોટા હિસ્સા પર કબજો જમાવી લીધો હતો. સદર દાવાઓના સમર્થનમાં, ગૂગલ મેપ પરથી લેવાયેલા વિસ્તારના ફોટોગ્રાફ્સ અને માર્ચ, ૨૦૨૫ થી એએમસી દ્વારા લેવાયેલા કેટલાક ફોટોગ્રાફ્સ સોગંદનામા સાથે એનેક્સર આર/૨ અને આર/૩ તરીકે જોડવામાં આવ્યા છે. દલીલ એવી છે કે ફેરિયાઓ દ્વારા કબજે કરાયેલ મોટરવેનો સાંકડો ત્રિકોણાકાર પટ્ટો એ મુખ્ય મોટરવે છે જે ભદ્ર વિસ્તારમાં પાંચ મુખ્ય પ્રવેશ-બિંદુઓને તેમજ ભદ્ર વિસ્તારમાંથી નેહરુ બ્રિજ અને એલિસબ્રિજ તરફ ટ્રાફિકને ફનલ કરે છે. આજની તારીખે, દિવસ દરમિયાન બહુવિધ સમય-મર્યાદામાં, પ્રશ્ન હેઠળનો રસ્તો વર્ચ્યુઅલ રીતે ફેરિયાઓ દ્વારા સંપૂર્ણપણે અતિક્રમિત થાય છે અને ફાયર ડોઝર્સ અને એમ્બ્યુલન્સ જેવા કટોકટીના વાહનો માટે પણ રસ્તો પાર કરવો અશક્ય છે. તેથી, જાહેર સલામતી, સરળ વાહન વ્યવહાર અને ભદ્ર વિસ્તારના સર્વાંગી વિકાસના હિતમાં પ્રશ્ન હેઠળના ફેરિયાઓને વધુ સારી સગવડમાં ખસેડવામાં

આવે તે અનિવાર્ય છે, જે સદર સોગંદનામાના અનુગામી ફકરાઓમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે.

૩૭. આ કોર્ટ દ્વારા અન્ય એક જાહેર હિતની અરજી એટલે કે રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ માં પસાર કરાયેલા આદેશનો અને ગુજરાત સ્ટેટ લીગલ સર્વિસીસ ઓથોરિટી (જીએસએલએસએ) ના તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૨૩ ના અહેવાલનો (સદર સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૦' માં) સંદર્ભ છે જેથી એ રજૂ કરી શકાય કે અહેવાલમાં એવું અવલોકન છે કે :-

“...ફેરિયાઓ અને હોકર્સ દ્વારા કરવામાં આવેલા અતિક્રમણને કારણે, મુસાફરોને અત્યંત મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડે છે. સદર પરિસ્થિતિ ભદ્રકાળી મંદિરથી ત્રણ દરવાજા રોડ પર પ્રચલિત છે...”

૩૮. તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૨૫ ના સોગંદનામામાં એએમસીનું વલણ આમ છે કે મોટા જાહેર હિતમાં તેમજ ફેરિયાઓના હિતમાં એ અનિવાર્ય છે કે જે ફેરિયાઓ હાલમાં ભદ્ર મંદિર અને ત્રણ દરવાજા વચ્ચેના ફૂટપાથ અને મોટરવેને અવરોધે છે, તેઓને સ્થળાંતરિત કરવામાં આવે. સદર સોગંદનામામાં એએમસી દ્વારા આપવામાં આવેલા કેટલાક વિકલ્પો પૈકી, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોર્પોરેશન ફેરિયાઓને સ્થળાંતર કરવા માટે સૌથી યોગ્ય વિકલ્પોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે પગલાં લઈ રહ્યું છે અને સદર કવાયત આજની તારીખે વિચારણાના પ્રાથમિક તબક્કે છે અને સેવાના પ્રતિનિધિઓ સાથે તારીખ ૨૩.૦૯.૨૦૨૫ ના

રોજ એક બેઠક બોલાવવામાં આવી હતી. તેમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ કોર્ટે જાહેર રસ્તાઓ પર હકના રૂપમાં મૂળ જગ્યાએ પુનર્વસન અથવા નિયમિત કરવાની ફેરિયાઓની માંગ સ્વીકારવી જોઈએ નહીં.

૩૯. તેમાં સિવિલ એપિલિકેશન (ફોર કન્ટેમ્પ્ટ) નં. ૯૭૯/૨૦૧૯ ની કાર્યવાહીનો સંદર્ભ છે, જેમાં એએમસીએ તારીખ ૨૪.૦૯.૨૦૨૫ નું સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું, જેના પર આ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૨૪.૦૯.૨૦૨૫ નો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ માંથી ઉદ્ભવતી કન્ટેમ્પ્ટ પિટિશનમાં આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૪.૦૯.૨૦૨૫ ના હુકમનું અવલોકન દર્શાવે છે કે કન્ટેમ્પ્ટ કોર્ટે અતિક્રમણો હટાવવા માટે એએમસી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ઝુંબેશ દરમિયાન ભદ્રકાળી મંદિરથી ત્રણ દરવાજા રોડના રસ્તા/આસપાસમાં તારીખ ૨૨.૦૯.૨૦૨૫ અને ૨૩.૦૯.૨૦૨૫ ના રોજ બનેલી ઘટનાઓની નોંધ લીધી છે. કન્ટેમ્પ્ટ કોર્ટ સમક્ષ એએમસીનું એવું વલણ હતું કે સેવાના કેટલાક સભ્યોએ ગેરકાયદેસર અતિક્રમણો હટાવવામાં અડચણ ઊભી કરી હતી અને એએમસીના વાહનો પર ચડી ગયા હતા અને રસ્તા પર વસ્તુઓ ફેંકીને જમ કરેલા સ્ટોલ હટાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. તેના પરિણામે, એએમસીની ટીમ અતિક્રમણો હટાવવાની ઝુંબેશ હાથ ધરવા અસમર્થ રહી હતી, જે મુખ્ય પીઆઈએલ એટલે કે ડબલ્યુ.પી.(પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ માં આ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી.

૪૦. તેની નોંધ લેતાં, કન્ટેમ્પ્ટ કોર્ટ ઉપરોક્ત આદેશમાં નોંધ્યું છે કે સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ આ અદાલતના નિર્દેશોના અમલીકરણ માટે અને ખાસ કરીને ગેરકાયદેસર અતિક્રમણો હટાવવા માટે તેમની સત્તાવાર ફરજો બજાવતા અટકાવતા આવા અનિયંત્રિત તત્વો સામે તાત્કાલિક યોગ્ય પગલાં લેવા પડશે. એએમસીના અધિકારીઓને આવા સંજોગોમાં લાગુ પડતા કાયદાનો ઉપયોગ કરવા, જે વ્યક્તિઓએ કાયદો હાથમાં લીધો હતો તેમને ઓળખવા અને અટકાવવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે અને આવી વ્યક્તિઓ સામે લેવાયેલા પગલાંની જાણ નિયત કરાયેલ આગામી તારીખે વધારાના સોગંદનામા દ્વારા કોર્ટને કરવામાં આવશે.

૪૧. હાલના રિટ અરજીઓના સેટમાં એએમસી દ્વારા દાખલ કરાયેલ તારીખ ૧૪.૧૦.૨૦૨૫ નું વધુ સોગંદનામું પેપર બુકના પાના નં. '૬૪૬' પર છે, જેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે એએમસીએ ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનર, સેન્ટ્રલ ઝોનના સ્તરે તારીખ ૧૪.૧૦.૨૦૨૫ ના રોજ એક બેઠક યોજી હતી, જેમાં સેવાના પ્રતિનિધિઓએ હાજરી આપી હતી અને સદર બેઠકમાં, એએમસીએ ફેરિયાઓ માટે બહુવિધ પુનર્વસન વિકલ્પો ઓફર કર્યા હતા, જો કે, અરજદાર એસોસિએશનના પ્રતિનિધિઓએ તેને સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, તે દરમિયાન, ભદ્ર વિસ્તારમાં દૈનિક અવરોધો, હોબાળો અને કાયદો અને વ્યવસ્થાના પ્રશ્નો ઉભા થયા હતા કારણ કે વર્ચ્યુઅલ રીતે સમગ્ર મોટરવે ફેરિયાઓ દ્વારા અતિક્રમિત કરવામાં આવ્યો છે,

જેઓ માત્ર ફૂટપાથ જ નહીં પરંતુ રસ્તાને પણ અવરોધે છે. સમગ્ર ફૂટપાથ બ્લોક થઈ ગયેલ હોવાથી, રાહદારીઓએ રસ્તો પાર કરવા માટે મોટરવેનો ઉપયોગ કરવો પડે છે અને ફેરિયાઓ વચ્ચે અંદરોઅંદર તેમજ વાહન અને રાહદારીઓના ટ્રાફિક સાથે વારંવાર બોલાચાલી થાય છે. જમીન પરની સ્થિતિ દર્શાવતા કેટલાક ફોટોગ્રાફ્સ એનેક્સ આર/૧ તરીકે સામેલ રાખવામાં આવ્યા છે જેથી એ સ્પષ્ટ કરી શકાય કે એમ્બ્યુલન્સ અને ફાયર-ફાઈટર્સ જેવા કટોકટીના વાહનો માટે રસ્તો પાર કરવો તદ્દન અશક્ય છે.

૪૨. સદર સોગંદનામું દિવાળીના તહેવારની શરૂઆતમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે દિવાળીના તહેવાર દરમિયાન ભદ્રકાળી મંદિરે મોટી સંખ્યામાં ભક્તો આવતા હોવાથી, જો ફેરિયાઓને જાહેર જગ્યાઓ પર કબજો કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો તેઓ માટે આ વિસ્તારની મુલાકાત લેવી અસુરક્ષિત અને સંપૂર્ણપણે અસુવિધાજનક રહેશે.

૪૩. એએમસી દ્વારા દાખલ કરાયેલા આ બે સોગંદનામા તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૨૫ અને ૧૪.૧૦.૨૦૨૫ ને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટે તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ નો આદેશ પસાર કર્યો હતો, જે નીચે મુજબ વંચાય છે :-

“૧. જાહેર હિતની અરજીના સ્વરૂપમાં દાખલ કરાયેલી હાલની અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ માટે, અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન

વતી તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના બે સોગંદનામા દાખલ કરવામાં આવ્યા છે જેમાં જણાવાયું છે કે બિન-સરકારી સંસ્થાઓ સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ વર્કર્સ એસોસિએશન (સેવા) અને સેલ્ફ એમ્પ્લોઈડ લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન (સેલો) ના નેજા હેઠળ ભદ્ર વિસ્તારમાં કામ કરતા ફેરિયાઓને સમાવવા માટે વૈકલ્પિક બાજુઓ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.

૨. રસ્તાઓ અને ફૂટપાથો પરના અતિક્રમણ અંગે રજૂઆતો કરવામાં આવી છે અને સાથે સાથે વાહનોના સંપૂર્ણ લોક-જામથી ફાયર, ઇમરજન્સી અને પોલીસ વાહનો માટે કોટવાળા શહેરના મુખ્ય ભાગોમાં પ્રવેશવું અશક્ય બની ગયું છે, જે ખતરનાક પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જાય છે. એવા દાવા કરવામાં આવ્યા છે કે તહેવારોની મોસમ દરમિયાન, દૈનિક ધોરણે “મા ભદ્રકાળી મંદિર” ની મુલાકાતે આવતા ભક્તોનો પ્રવાહ અનેકગણો વધી જાય છે. કોર્પોરેશનની દલીલ એવી છે કે ફેરિયાઓના ટકાઉ વસવાટના હિતમાં કોર્પોરેશન દ્વારા પ્રસ્તાવિત વૈકલ્પિક બાજુઓ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે.

૩. જો કે શરૂઆતમાં અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી દ્વારા સદર ઓફરનો ભારપૂર્વક વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમ છતાં, અમારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ પર વિગતવાર વિચારણા જરૂરી છે અને આજે કોર્ટ દિવાળી વેકેશન માટે બંધ થઈ રહી હોવાથી, અમારા માટે લાંબી સુનાવણી પૂરી પાડવી શક્ય બનશે

નહીં.

જ. આ દ્રષ્ટિએ, સેવા અને સેલો ના નેજા હેઠળ કામ કરતા ફેરિયાઓની તાત્કાલિક ચિંતાને દૂર કરવા માટે, ત્રણ દરવાજા નજીક એએમસી દ્વારા ઓળખાયેલા બે પ્લોટમાં ફેરિયાઓને સમાવવા માટે કોર્પોરેશન દ્વારા દરખાસ્ત આપવામાં આવી છે. દલીલો પૂર્ણ થયા પછી, આજે દાખલ કરાયેલા બે સોગંદનામામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે એક પ્લોટ જે ત્રણ દરવાજાથી લગભગ ૧૦૦ - ૧૦૦૦ મીટર દૂર છે તે આશરે ૧૧૮૦ ચોરસ મીટરનો છે અને તે કોઈપણ અવરોધ વિનાનો લંબચોરસ ખાલી પ્લોટ છે. અન્ય પ્લોટ આશરે ૩૨૨ ચોરસ મીટરનો છે અને ત્રણ દરવાજાથી લગભગ ૮૦ - ૧૦૦ મીટર દૂર છે. સેવા અને સેલો ના નોંધાયેલા ફેરિયાઓને સમાવવા માટે હાલમાં, "વચગાળાની વ્યવસ્થા" તરીકે આ બંને પ્લોટનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

પ. સોગંદનામામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ બે પ્લોટ ભદ્ર પરિસરના સેન્ટ્રલ ગાર્ડનથી લગભગ ૧૦૦ મીટરના વધુ અંતરે હશે. કોર્પોરેશનની ઓફિસ એવી છે કે ઉપરોક્ત બે પ્લોટ્સ પૈકીના મોટા પ્લોટનો ઉપયોગ સૌપ્રથમ નોંધાયેલા ફેરિયાઓને સમાવવા માટે કરી શકાય છે અને જો કોઈ વધારાના નોંધાયેલા ફેરિયાઓ બાકી રહે તો નાના પ્લોટમાં અને આગળ સેન્ટ્રલ ગાર્ડનમાં સમાવવા માટે વિચારણા કરી શકાય છે, જે ભદ્ર પરિસરના મધ્ય ભાગમાં આવેલ ૧૫૩૫ ચોરસ મીટરનો છે.

૬. કોર્પોરેશન દ્વારા આપવામાં આવેલી આ ઓફર અરજદાર - સંસ્થાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલો દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી, કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી કામચલાઉ વ્યવસ્થાના ભાગરૂપે, જેથી સેવા અને સેલો સાથે નોંધાયેલા ફેરિયાઓ દિવાળી તહેવાર દરમિયાન તેમની આજીવિકાથી વંચિત ન રહે.

૭. તેથી, એક વચગાળાની વ્યવસ્થા તરીકે એવી જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે સેવા અને સેલો ના નોંધાયેલા ફેરિયાઓને નીચે મુજબની રીતે તેમના વ્યવસાય માટે જગ્યા પૂરી પાડવામાં આવે:-

(૧) ૧૧૮૦ ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતો મોટો પ્લોટ નોંધાયેલા ફેરિયાઓને શક્ય તેટલો સમાવવા માટે પ્રથમ ઉપયોગમાં લેવામાં આવે.

(૨) બે સંસ્થાઓના તે નોંધાયેલા ફેરિયાઓ માટે, જેમને મોટા પ્લોટમાં સમાવી શકાયા નથી, આશરે ૩૨૨ ચોરસ મીટરના નાના પ્લોટનો ઉપયોગ કરવાનો રહેશે.

(૩) બે સંસ્થાઓના બાકી રહેલા નોંધાયેલા ફેરિયાઓ માટે, જો કોઈ હોય તો, છેલ્લા ઉપાય તરીકે ભદ્ર પરિસરના સેન્ટ્રલ ગાર્ડનનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.

૮. અરજદારો એટલે કે સેવા અને સેલો એ આ વ્યવસ્થામાં કોર્પોરેશનને

સહકાર આપવાની બાંહેધરી આપી હતી. અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેઓએ તેમના દ્વારા ઓળખાયેલા દરેક નોંધાયેલા ફેરિયાઓને ઓળખપત્રો પૂરા પાડ્યા છે અને પ્રશ્ન હેઠળના પ્લોટ્સ પર અનધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ અતિક્રમણ કરવામાં આવશે નહીં. આ નિર્ણયને અમલમાં મૂકવા માટે બંને સંસ્થાઓએ કોર્પોરેશનને સહકાર આપવો જરૂરી છે.

૯. વધુમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે આ કોર્ટના આગળના આદેશો સુધી ભદ્ર પરિસર વિસ્તારમાં જાહેર રસ્તા પર કે રાહદારીઓના ફૂટપાથ પર પોતાનો માલસામાન વેચવા માટે કોઈપણ ફેરિયો કોઈપણ કિઓસ્ક અથવા કોઈપણ ટેબલ કે ખાટલો વગેરે મૂકવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૧૦. આવી કોઈપણ સંભાવના માટે, જો કોઈપણ અનધિકૃત વ્યક્તિ આ અદાલતની પરવાનગી વિના જાહેર શેરી અથવા રાહદારીઓના ફૂટપાથ પર કબજો કરે છે, તો તેને “કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ” તરીકે ગણવામાં આવશે અને તે મુજબ તેની સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવશે.

૧૧. ફેરિયાઓના સ્થળાંતરની આ કવાયત દરમિયાન વચગાળાના પગલા તરીકે કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિ જાળવવાની જિલ્લા વહીવટીતંત્ર અને કોર્પોરેશનના અધિકારીઓની ફરજ રહેશે.

૧૨. આ આદેશનો તમામ પક્ષકારો એટલે કે અરજદારો અને કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ દ્વારા ચુસ્તપણે અમલ કરવામાં આવશે.

૧૩. ઉપરોક્ત સાથે, બાબતને તારીખ ૨૮.૧૧.૨૦૨૫ ના રોજ મુકવામાં આવે છે.”

૪૪. એવું જણાય છે કે અહીંના અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા કેટલાક ફેરિયાઓએ ઉપરોક્ત તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના આદેશમાં નિર્દેશો હેઠળ વચગાળાની વ્યવસ્થાના ભાગરૂપે કોર્પોરેશન દ્વારા ઓફર કરાયેલા વૈકલ્પિક પ્લોટ્સમાંથી કામ કરવાનું શરૂ કર્યું છે, જ્યારે અન્યોએ સદર વ્યવસ્થા સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો છે.

૪૫. ગમે તે હોય, તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૨૫ ના રોજ, જ્યારે આ બાબત હાથ પર લેવામાં આવી હતી, ત્યારે એવું ધ્યાને આવ્યું કે સેવા અને સેલો દ્વારા તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૨૫ અને ૧૮.૧૨.૨૦૨૫ ના વધુ બે સોગંદનામા દાખલ કરવામાં આવ્યા છે, સરકારી વકીલ અને એએમસીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.એચ. વિર્ક દ્વારા કરવામાં આવેલી વિનંતી પર, અમે તેમને તેમાંથી પસાર થવા સક્ષમ બનાવવા માટે તારીખ ૧૬.૦૧.૨૦૨૬ ના રોજ બાબત મુકી હતી. ત્યારબાદ, પક્ષકારોના સામસામેના દાવાઓના ગુણદોષ પર બાબતને વિગતવાર સાંભળવામાં આવી હતી અને તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના રોજ આદેશ અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો.

૪૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની પરસ્પર દલીલોમાં ઊંડા ઉતરતા પહેલાં, અરજદારોના ઉપરોક્ત બે સોગંદનામા અને કોર્પોરેશન વતી દાખલ કરાયેલ એક અનુગામી સોગંદનામું, આ તબક્કે જ નોંધવું જરૂરી છે.

૪૭. સેવાના અધિકૃત હસ્તાક્ષરકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૨૫ ના વધારાના સોગંદનામામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના રોજ યોજાયેલી અગાઉની સુનાવણી વખતે, એએમસી દ્વારા આ કોર્ટને ખોટી માહિતી આપવામાં આવી હતી કે સેવા એ ફેરિયાઓને વૈકલ્પિક સ્થળોએ સ્થાનાંતરિત કરવાની કોર્પોરેશનની દરખાસ્ત સ્વીકારી લીધી છે. આ કોર્ટના તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના આદેશ દ્વારા કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થા માત્ર એક વચગાળાની વ્યવસ્થા છે જેથી કરીને ઓળખાયેલા અને ચકાસાયેલા ફેરિયાઓ દિવાળીના તહેવાર દરમિયાન પોતાના નાણાં અને આજીવિકા ગુમાવે નહીં. કોર્પોરેશને ત્રણ પ્લોટ સૂચવ્યા હતા, જેનો દિવાળી દરમિયાન વચગાળાની વ્યવસ્થા તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય. તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના રોજ સુનાવણી દરમિયાન, સેવાના વકીલે સ્વીકાર્યું હતું કે પ્રખ્યાત આર્કિટેક્ટ શ્રી બાલકૃષ્ણ વી. દોશી દ્વારા 'ભદ્ર પ્લાઝા' ની ડિઝાઇન અનુસાર કોર્પોરેશન અને સંસ્થાઓ દ્વારા તૈયાર કરાયેલા કી પ્લાન (પાના નં. '૪૩૦') ના અમલીકરણ અંગે વધુ સુનાવણી પેઝિંગ હોય તે દરમિયાન, સેવાના સભ્ય ફેરિયાઓ કોર્પોરેશન દ્વારા સૂચવેલા આ વિકલ્પને વચગાળાની વ્યવસ્થા તરીકે સ્વીકારશે.

૪૮. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સેવા એ સૈદ્ધાંતિક રીતે કોર્પોરેશનના સૂચન સાથે સંમતિ દર્શાવી હતી જેથી ઓળખાયેલા અને ચકાસાયેલા ફેરિયા સભ્યો કોર્પોરેશન દ્વારા સૂચવેલા વૈકલ્પિક સ્થળો પર પોતાનો વ્યવસાય કરી શકે. તેમાં આગળ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સેવાના પ્રતિનિધિઓ અને ઓળખાયેલા ફેરિયાઓ આ કોર્ટના તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના આદેશમાં નોંધ્યા મુજબ કોર્પોરેશન દ્વારા સૂચવેલા સ્થળોએ પણ ગયા હતા. જો કે, એ સમજાતાં કે ફેરિયાઓને વૈકલ્પિક પ્લોટ તરીકે આપવામાં આવેલા પ્લોટ 'એ' અને 'બી' બંને ફેરીની જગ્યાઓ તરીકે ઉપયોગમાં લેવા માટે અયોગ્ય હતા, તેઓએ ત્યાં સ્થાયી થવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. તેમાં આગળ સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે સેવાના ઓળખાયેલા ફેરિયાઓએ તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના આદેશમાં આ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલ નિર્દેશો અને આપેલા આશ્વાસનનું પાલન કરવા માટે તેમની નિયુક્ત ફેરી જગ્યાઓ પર ફેરી કરવાથી દૂર રહ્યા હતા, ત્યારે ફૂટપાથ પરની આવી મોટાભાગની ફેરી જગ્યાઓ બિનઓળખાયેલા ફેરિયાઓ દ્વારા પચાવી પાડવામાં આવી હતી, જેમણે દિવાળી દરમિયાન ફૂટપાથ પર પોતાનો વ્યવસાય શરૂ કર્યો હતો. અરજદારોનો એ ડર સાચો સાબિત થયો છે કે સેવા અને સેલો ના ઓળખાયેલા ફેરિયાઓ દ્વારા આવી જગ્યાઓ ખાલી કર્યા પછી, તે જગ્યાઓ બિનઓળખાયેલી વ્યક્તિઓ દ્વારા પચાવી પાડવામાં આવશે. બિનઓળખાયેલા ફેરિયાઓ દ્વારા કબજે કરાયેલા ફૂટપાથ દર્શાવતા તેમની સંબંધિત તારીખો સાથેના કેટલાક ફોટોગ્રાફ્સ સદર

સોગંદનામા સાથે સામૂહિક રીતે એનેક્સર-'એચ' તરીકે જોડવામાં આવ્યા છે.

૪૯. તેમાં આગળ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન સાથે બે સંસ્થાઓ સેવા અને સેલો ના પ્રતિનિધિઓની એક બેઠક યોજાઈ હતી, જેમાં આવી ફરિયાદો અને ચિંતાઓ ઉઠાવવામાં આવી હતી. સદર બેઠકની ડ્રાફ્ટ મિનિટ્સ પણ સદર સોગંદનામા સાથે એનેક્સર-'એમ' તરીકે જોડવામાં આવી છે.

૫૦. તેમાં પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે કે કોર્પોરેશન દ્વારા મંજૂર કરાયેલ સ્કીમેટિક પ્લાન મુજબ પુનઃવિકસિત 'ભદ્ર પ્લાઝા' વિસ્તારમાં સેવા અને સેલો બંને સંસ્થાઓના ફેરિયાઓની ઓળખ કર્યા પછી વર્ષ ૨૦૧૬ માં કરવામાં આવેલી ફેરી વ્યવસ્થા વર્ષ ૨૦૧૬ થી સપ્ટેમ્બર/ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ સુધી ચાલુ રહી હતી, જેમાં બંને મંડળો અને કોર્પોરેશનના સંયુક્ત પ્રયાસો દ્વારા સમયાંતરે આવતા અવરોધોનું નિયમન અને ઉકેલ લાવવામાં આવ્યો હતો. સેવા અને સેલો ના ઓળખાયેલા ફેરિયાઓને ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણીના મુદ્દાને ઉકેલવા માટે જ્યારે તારીખ ૧૬.૦૧.૨૦૧૬ ની બેઠક યોજાઈ હતી, ત્યારે 'ભદ્ર પ્લાઝા' એ વાહન-મુક્ત ઝોન (નો-વ્હીકલ ઝોન) હતો. જો કે, ત્યારબાદ, જૂન, ૨૦૧૬ માં, ભદ્ર પ્લાઝા વાહન વ્યવહાર માટે ખોલવામાં આવ્યો હતો. પરિણામે, વાહન વ્યવહારને સમાવવા માટે ફેરી જગ્યાઓની પુનઃ ફાળવણી કરવાની જરૂર પડી હતી અને તે મુજબ, કોર્પોરેશને સુધારેલા સ્કીમેટિક પ્લાનને મંજૂરી આપી હતી (જે પીઆઈએલ નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ ના પાના નં. '૪૩૦' પર છે), જેમાં વાહન વ્યવહારને ધ્યાનમાં

લીધા પછી બંને એસોસિએશનોના ઓળખાયેલા ફેરિયાઓને ફેરીની જગ્યાઓ કોર્પોરેશન દ્વારા તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ ના સોગંદનામા મારફતે આ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. ત્યારપછી, બદલાતી ટ્રાફિક જરૂરિયાતો, ફેરિયાઓની જરૂરિયાતો વગેરેને પહોંચી વળવા માટે સેવા અને કોર્પોરેશન દ્વારા સંયુક્ત રીતે બહુવિધ નાના સુધારાઓ હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા અને આખરે મે, ૨૦૧૯ માં કોર્પોરેશન અને સેવા દ્વારા સંયુક્ત રીતે અંતિમ પ્લાન તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે પેપર બુકના પાના નં. '૬૦૦' પર છે.

૫૧. દલીલ એવી છે કે ઉપરોક્ત પ્લાન મુજબ ફેરી જગ્યાઓની વાસ્તવિક ફાળવણી તારીખ ૫ થી ૧૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ વચ્ચે થઈ હતી, જેમાં ફેરીની જગ્યાઓ ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી અને પ્લાન મુજબ નિયુક્ત સભ્યોને કોર્પોરેશન અને સેવા બંનેના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં સંયુક્ત રીતે ફાળવણી કરીને જગ્યા પર બેસાડવામાં આવ્યા હતા. દરેક ઓળખાયેલા ફેરિયાનું નામ, ફોટોગ્રાફ અને આધાર કાર્ડ ચકાસવામાં આવ્યા હતા અને દરેક ફેરિયાને તેમની સંબંધિત ફાળવેલી ફેરી જગ્યાઓ પર ફેરી કરવાની ચકાસણી અને અધિકૃતતાના ચિહ્ન તરીકે સેવાનું ઓળખપત્ર પણ આપવામાં આવ્યું હતું. સમયાંતરે, સેવાના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં કોર્પોરેશન દ્વારા પેઇન્ટિંગ સામગ્રી વડે ફેરીની જગ્યાઓનું સીમાંકન કરવાની કવાયત પણ હાથ ધરવામાં આવી હતી.

૫૨. વર્ષ ૨૦૨૫ માં દાખલ કરાયેલા તેના સોગંદનામામાં દર્શાવ્યા મુજબ, રાહદારીઓ અને વાહનોની અવરજવર માટે જાહેર જગ્યાઓ પર કબજો જમાવતા

બિનઓળખાયેલા/ગેરકાયદેસર ફેરિયાઓનું નિયમન કરવામાં કોર્પોરેશનની અસમર્થતા, પ્રવર્તમાન ફેરી વ્યવસ્થાને બિનકાર્યક્ષમ ગણાવવાનું કારણ બની શકે નહીં. તદુપરાંત, સેવા એ પ્લાન મુજબ ફેરી પ્રવૃત્તિનું નિયમન કરવામાં સંપૂર્ણ ટેકો અને સહકાર આપવાની બાંહેધરી આપી છે અને રજૂઆત કરી છે કે તેનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવા માટે યોગ્ય જણાય તેવા જરૂરી પ્રતિબંધો લાગુ કરી શકાય છે, જેમ કે ઓળખાયેલા અને અજાણ્યા ફેરિયાઓ વચ્ચે તફાવત કરવા માટે બેરિકેડ્સ મૂકવા.

૫૩. પીઆઈએલ નં. ૩૨૪/૨૦૧૪ માં સેવા દ્વારા દાખલ કરાયેલા તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૨૫ ના અન્ય એક સોગંદનામામાં, પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે કે સેવાના ૩૭૨ ફેરિયાઓની કોર્પોરેશન દ્વારા ઓળખ અને ચકાસણી કરવામાં આવી છે અને સદર હકીકત એએમસી દ્વારા દાખલ કરાયેલા તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ ના તેના સોગંદનામામાં પણ સ્વીકારવામાં આવી હતી. 'ભદ્ર પ્લાઝા' ના પુનઃવિકાસની પ્રક્રિયા વર્ષ ૨૦૧૦-૨૦૧૧ માં શરૂ કરવામાં આવી હતી અને પ્રખ્યાત આર્કિટેક્ટ શ્રી બાલકૃષ્ણ વી. દોશી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી ડિઝાઇન મુજબ, પુનઃવિકસિત 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ૬૧૧ ફેરિયાઓને સમાવવાના હતા અને જે હેઠળ સમગ્ર 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' રસ્તાઓને અડીને આવેલા ખૂબ જ પહોળા ફૂટપાથ સાથે સુસજ્જ છે જેથી ફૂટપાથ પર ફેરિયાઓને સમાવી શકાય અને 'કુદરતી બજાર' તથા તેના વારસાને સાચવી શકાય. જ્યારે સદર ડિઝાઇનને આખરી ઓપ આપવામાં આવી રહ્યો હતો, ત્યારે

કોર્પોરેશને પોતે આ અદાલતમાં દાખલ કરાયેલા તેના તારીખ ૧૫.૦૯.૨૦૧૫ ના સોગંદનામા મારફતે ભદ્ર પ્લાઝા ખાતે ૭૦૦ ફેરિયાઓને સમાવવાની દરખાસ્ત મોકલી હતી. તેના અનુસંધાનમાં, જૂન, ૨૦૧૬ માં 'ભદ્ર પ્લાઝા' વાહન વ્યવહાર માટે ખોલવામાં આવ્યો હતો તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટ સમક્ષ તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ ના સોગંદનામા મારફતે કોર્પોરેશન દ્વારા સુધારેલા સ્કીમેટિક પ્લાનની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ આગળની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી.

૫૪. તેથી, પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવે છે કે કોર્પોરેશન દ્વારા સમયાંતરે મંજૂર કરાયેલ સ્કીમેટિક પ્લાન મુજબ, 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ફેરી વિસ્તાર/ફૂટપાથને આઠ ભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે. સોગંદનામાના પાના નં. '૯૦૩' પર એનેક્સર-સી ખાતે રજૂ કરાયેલા ટોપોગ્રાફિકલ સ્કેચ મુજબ ફૂટપાથના ફેરી વિસ્તારોની લંબાઈ અને પહોળાઈ તેમજ સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૦' માં આપવામાં આવેલ ફેરી એકમોની સંખ્યા (દરેક એકમ ૪ x ૫.૫ ફૂટ) દર્શાવતું એક કોષ્ટક રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યું છે, જેથી ફૂટપાથ પર સમાવી શકાય તેવા ફેરી એકમોની સંખ્યા દર્શાવી શકાય જેથી રાહદારીઓ માટે ચાલવાની પૂરતી જગ્યા રહે. તે દર્શાવે છે કે કોર્પોરેશન દ્વારા મંજૂર કરાયેલ સ્કીમેટિક પ્લાનમાં ઓળખાયેલા કેટલાક ફેરી વિસ્તારોમાં કોઈ ફૂટપાથ નથી. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જાન્યુઆરી, ૨૦૧૬ થી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ સુધી ઉપરોક્ત પ્લાન મુજબ ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવામાં આવી રહી હોવા છતાં, પ્રથમ વખત, તારીખ

૦૭.૧૦.૨૦૨૫ ના તેના સોગંદનામામાં, કોર્પોરેશને તમામ ઓળખાયેલા ફેરિયાઓને તેમના ફાળવેલા ફેરી સ્થળેથી ખસેડવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો, જે અનધિકૃત/બિનઓળખાયેલા ફેરિયાઓને હટાવવાના બહાના હેઠળ તેના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ફેરિયાઓની ગેરકાયદેસર બેદખલીનું પરિણામ છે.

૫૫. તેમાં આગળ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા મૌખિક નિર્દેશો પર, તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૨૫ ના રોજ સેવાને કોર્પોરેશનનો તારીખ ૧૬.૧૨.૨૦૨૫ નો પત્ર મળ્યો હતો જેમાં ફેરિયાઓને ફરીથી ચકાસણી માટે હાજર રહેવા જણાવાયું હતું. સહકારની ભાવનાથી, સેવા એ તેના તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૫ ના જવાબ મારફતે જાણ કરી હતી કે તેના ફેરિયાઓ કોર્પોરેશન દ્વારા આપવામાં આવેલી તારીખ અને સમયે ચકાસણી માટે હાજર રહેશે. ચકાસણી પ્રક્રિયા માટે ૫૦ ફેરિયાઓની પ્રથમ બેચ તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન કચેરી ખાતે હાજર રહી હતી. જો કે, ચકાસણી પ્રક્રિયા દરમિયાન જે બન્યું, જેમ કે સદર સોગંદનામા સાથે એનેક્સર-'એમ' તરીકે સામેલ સેવાના તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૫ ના પત્રમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે, ચકાસણી પ્રક્રિયા આગળ વધી શકી ન હતી. દલીલ એવી છે કે ઓળખાયેલા અને ચકાસાયેલા ફેરિયાઓ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ થી 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ખાતે ફેરીની પ્રવૃત્તિઓ બિલકુલ ચલાવી શક્યા નથી. સદર સોગંદનામામાં એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૦' માં આપેલા કોષ્ટક મુજબ, અહીં એનેક્સર-'એફ' પર રજૂ કરાયેલા ટોપોગ્રાફિકલ સ્કેચ મુજબ ઓછામાં ઓછા ૨૦૭

ફેરિયાઓને સમાવવામાં આવે અને બેરિકેડ્સ સાથે ફૂટપાથ પર ફેરી કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે અને બાકીના ફેરિયાઓને સેન્ટ્રલ ગાર્ડનમાં સમાવવામાં આવે, રિટ અરજીના અંતિમ પરિણામ પેનિંગ હોય તે દરમિયાન, કારણ કે ફેરિયાઓ તેમની ફેરી પ્રવૃત્તિઓમાંથી દૈનિક ધોરણે પોતાની આજીવિકા મેળવે છે.

૫૬. હાલની રિટ અરજીઓની સુનાવણીની છેલ્લી તારીખે દાખલ કરાયેલ એએમસીનું તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ નું છેલ્લું સોગંદનામું ધ્યાને લેવું પ્રસ્તુત છે. તેમાં એવું જણાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારો વર્ષ ૨૦૧૬ માં તૈયાર કરાયેલા પ્લાન પર આધાર રાખી રહ્યા છે, જ્યારે છેલ્લા ૧૦ વર્ષમાં જમીની પરિસ્થિતિ સંપૂર્ણપણે બદલાઈ ગઈ છે. મે, ૨૦૧૬ પછી, વિસ્તારની વધતી જતી જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને ભદ્ર પરિસરમાંથી માત્ર રાહદારીઓ માટેનો પ્રતિબંધ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને વાહન વ્યવહાર જે ભૌગોલિક રીતે પરિસરની બંને બાજુઓ પરથી પસાર થતો હતો; અને વધુ ખાસ કરીને અમદાવાદ શહેરના મુખ્ય રેલ્વે જંકશન એટલે કે કાલુપુર રેલ્વે સ્ટેશનની રૂટ કનેક્ટિવિટીને કારણે. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આંતરરાષ્ટ્રીય રમતગમતની ઇવેન્ટ્સના સંદર્ભમાં શહેરમાં જોરદાર વિકાસને ધ્યાનમાં રાખીને એએમસી ભદ્ર વિસ્તારના પુનઃવિકાસ અંગે વિચારણા કરવાના પ્રારંભિક તબક્કામાં પણ છે જેનું શહેર ટૂંક સમયમાં આયોજન કરવા જઈ રહ્યું છે. જો ભદ્ર પરિસરમાં કોઈપણ ફેરિયાઓને કામ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, ભલે તે

ફૂટપાથ પર હોય કે રસ્તાઓ પર, ભદ્ર પરિસર વિસ્તારના ચોરસ ફૂટેજનો સદર પરવાનગીપાત્ર ઉપયોગ સાબરમતી નદીની પૂર્વ તરફ સમગ્ર જૂના શહેરમાં વાહનોની અવરજવર અને તેની ઝડપ પર મોટા પાયે ડોમિનો અસર કરશે, કારણ કે ભદ્ર પરિસરમાં ફેરિયાઓને કામ કરવાની મંજૂરી મળતાં જ ટ્રાફિકની અવરજવરમાં ભારે ભીડ સર્જાશે.

૫૭. તેમાં દલીલ એવી છે કે ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, જ્યારે એએમસી કાયદા અનુસાર ઝડપથી સર્વે હાથ ધરવા માટે પગલાં શરૂ કરે છે, તે દરમિયાનના સમયગાળામાં, જનતાના હિતમાં અને ભદ્ર પરિસરની અંદર તેમજ ભદ્ર પરિસરમાં જતા અને બહાર આવતા રસ્તાઓ પર વાહન અને રાહદારીઓના મુક્ત ટ્રાફિકના હિતમાં, આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના મૌખિક આદેશની શરતો અનુસાર કરવામાં આવેલી વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવામાં આવી શકે છે.

૫૮. સદર સોગંદનામામાં કોર્પોરેશનના દાવા એવા છે કે ફૂટપાથ અને કેરેજવે/રોડ પર ફેરિયાઓને મંજૂરી આપવાથી, ખાસ કરીને ભદ્ર પ્લાઝા જેવા ગીચ અને કન્વર્જિંગ સ્થળે, સમગ્ર વાહન અને રાહદારીઓની અવરજવર અને ટ્રાફિક સંપૂર્ણપણે ઠપ થઈ જશે.

૫૯. વર્ષ ૨૦૧૪ થી ૨૦૨૫ સુધીના લગભગ ૧૧ વર્ષથી વધુ સમયગાળા દરમિયાન દાખલ કરાયેલા તેમના સોગંદનામામાં અરજદારો અને કોર્પોરેશનના

વલણની નોંધ લીધા પછી, અમે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા પરસ્પર પક્ષકારો વતી કરવામાં આવેલી દલીલોની નોંધ લેવાના તબક્કે પહોંચ્યા છીએ.

વૈધાનિક યોજના:-

૬૦. અરજદાર સંસ્થાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી અને સુશ્રી મેઘા જાનીએ અમને ભારતના ગેઝેટમાં તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૪ ના રોજ અધિસૂચિત કરાયેલા સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪ ની વિવિધ જોગવાઈઓ તરફ દોરી ગયા છે. ૨૦૧૪ ના એક્ટ નં. ૭ નું વિસ્તૃત શીર્ષક નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“શહેરી ફેરિયાઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા અને ફેરી પ્રવૃત્તિઓનું નિયમન કરવા અને તેની સાથે જોડાયેલી અથવા તેને આનુષંગિક બાબતો માટેનો અધિનિયમ.”

૬૧. કલમ ૨(૧)(સી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત “સ્થાનિક સત્તામંડળ” એટલે કે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અથવા મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલ અથવા નગર પંચાયત અને કેન્ટોનમેન્ટ બોર્ડ, જે સંજોગો હોય તે મુજબ, અથવા શહેરી વિસ્તારમાં નાગરિક સેવાઓ પૂરી પાડવા અને રસ્તાઓ, ગલીઓ અને જાહેર સ્થળોનું નિયમન કરવા માટે કાયદા હેઠળ સક્ષમ અન્ય કોઈ સ્થાનિક સત્તામંડળ;

કલમ ૨(૧)(ડી) હેઠળ “મોબાઇલ વેન્ડર” એટલે કે જે ફેરિયો કોઈ નિશ્ચિત જગ્યાએથી નહીં પરંતુ એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ ફરીને અથવા માલસામાન વેચીને અથવા સામાન્ય જનતાને સેવાઓ આપીને ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવે છે;

કલમ ૨(૧)(ઈ) હેઠળ “કુદરતી બજાર” એટલે કે એવો બજાર કે જ્યાં વિક્રેતાઓ અને ખરીદદારો પરંપરાગત રીતે ત્રણ કરતાં વધુ દાયકાઓથી કોઈપણ ઔપચારિક સંસ્થાકીય વ્યવસ્થા વિના ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓની ખરીદી અને વેચાણ માટે એકઠા થતા હોય;

કલમ ૨(૧)(જે) હેઠળ “સ્થિર ફેરિયો” એટલે કે જે ફેરિયો ચોક્કસ નિયમિત જાહેર જગ્યા પર અથવા ખાનગી જગ્યા પર નિયમિત ધોરણે નિશ્ચિત સ્થળે ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવે છે;

કલમ ૨(૧)(એલ) હેઠળ “સ્ટ્રીટ વેન્ડર” એટલે કે એવી વ્યક્તિ જે સામાન્ય જનતાને રોજિંદા વપરાશની વસ્તુઓ, ચીજવસ્તુઓ, માલસામાન, ખાદ્યપદાર્થો વેચવામાં અથવા સેવાઓ પૂરી પાડવામાં રોકાયેલી હોય, કોઈ શેરી, લેન, સાઈડવોક, ફૂટપાથ, પેવમેન્ટ, જાહેર ઉદ્યાન અથવા અન્ય કોઈપણ જાહેર સ્થળ અથવા ખાનગી જગ્યા પર કામચલાઉ બાંધકામમાંથી અથવા એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ ફરીને અને તેમાં હોકર, પેડલર, સ્કવોટર અને આવા અન્ય તમામ વિશિષ્ટ નામો ધરાવતી વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે;

કલમ ૨(૧)(એમ) હેઠળ “ટાઉન વેનિંગ કમિટી” એટલે કે કલમ ૨૨

હેઠળ યોગ્ય સરકાર દ્વારા રચવામાં આવેલી સમિતિ;

કલમ ૨(૧)(એન) હેઠળ “વેનિંગ ઝોન” એટલે કે ટાઉન વેનિંગ કમિટીની ભલામણોને ધ્યાનમાં રાખીને સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા ફેરી પ્રવૃત્તિઓ માટે ફાળવવામાં આવેલો વિસ્તાર અને તેમાં પ્રતિબંધ-મુક્ત-વેનિંગ ઝોન, પ્રતિબંધિત-વેનિંગ ઝોન અને નિયુક્ત વેનિંગ ઝોનનો સમાવેશ થાય છે.

૬૨. ટાઉન વેનિંગ કમિટીની રચના કલમ ૨૨ માં પૂરી પાડવામાં આવી છે, જેમાં જોગવાઈ છે કે મ્યુનિસિપલ કમિશનર અથવા મુખ્ય કાર્યપાલક અધિકારી તેના અધ્યક્ષ રહેશે અને તેમાં સ્થાનિક સત્તામંડળ, આયોજન સત્તામંડળ, ટ્રાફિક પોલીસ, સ્થાનિક પોલીસ, બિન-સરકારી સંસ્થાઓ, સમુદાય આધારિત સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ અને ફેરિયાઓ દ્વારા પોતાનામાંથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ પૈકીના ૪૦ ટકા સભ્યોનો સમાવેશ થશે અને ફેરિયાઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા સભ્યો પૈકી અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, અન્ય પછાત વર્ગો, લઘુમતીઓ અને દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓને યોગ્ય પ્રતિનિધિત્વ આપવામાં આવશે.

૬૩. ફેરિયાઓના નિયમન માટે ૨૦૧૪ ના કાયદાના પ્રકરણ-૨ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૩ થી ૭, તમામ હાલના ફેરિયાઓના સર્વેક્ષણ, યોજનામાં નિર્ધારિત ફેરી પ્રમાણપત્રના માપદંડોને સમાવિષ્ટ કરીને ફેરિયાઓને ઓળખપત્રો જારી કરવા માટે જોગવાઈ કરે છે, જેને ટાઉન વેનિંગ કમિટી દ્વારા અનુસરવામાં

આવશે; અને તે નીચે મુજબ વંચાય છે :-

“૩. ફેરિયાઓનો સર્વે અને બેદખલી અથવા સ્થળાંતર સામે રક્ષણ.—(૧) ટાઉન વેલિંગ કમિટી, યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયગાળામાં અને તેવી રીતે, તેના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના વિસ્તારમાં તમામ હાલના ફેરિયાઓનો સર્વે હાથ ધરશે, અને ત્યારપછીનો સર્વે દર પાંચ વર્ષમાં ઓછામાં ઓછો એક વાર હાથ ધરવામાં આવશે.

(૨) ટાઉન વેલિંગ કમિટી એ સુનિશ્ચિત કરશે કે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલા સર્વેમાં ઓળખાયેલા તમામ હાલના ફેરિયાઓને, વોર્ડ અથવા ઝોન અથવા નગર અથવા શહેરની વસ્તીના અઢી ટકાના ધોરણને અનુરૂપ, જે સંજોગો હોય તે મુજબ, સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાન અને વેલિંગ ઝોનની ધારણ ક્ષમતા અનુસાર વેલિંગ ઝોનમાં સમાવી લેવામાં આવે.

(૩) જ્યાં સુધી પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સર્વે પૂર્ણ ન થાય અને તમામ ફેરિયાઓને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈપણ ફેરિયાને બેદખલ કરવામાં આવશે નહીં અથવા, જે સંજોગો હોય તે મુજબ, તેનું સ્થળાંતર કરવામાં આવશે નહીં.

૪. ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવું.—(૧) કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલા સર્વે હેઠળ ઓળખાયેલ પ્રત્યેક ફેરિયો, જેણે ચૌદ વર્ષની

ઉંમર પૂર્ણ કરી હોય અથવા યોગ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી ઉંમર પૂર્ણ કરી હોય, તેને ટાઉન વેલિંગ કમિટી દ્વારા સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાનમાં નિર્દિષ્ટ પ્રતિબંધો સહિત યોજનામાં નિર્દિષ્ટ નિયમો અને શરતોને આધીન અને સમયગાળાની અંદર ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવશે: પરંતુ શરત એ છે કે એવી વ્યક્તિ, જેને કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળના સર્વેમાં સામેલ કરવામાં આવી હોય કે ન હોય, જેને આ અધિનિયમ શરૂ થતાં પહેલાં ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય, પછી ભલે તે લાયસન્સ અથવા પરવાનગીના અન્ય કોઈ સ્વરૂપ તરીકે ઓળખાતું હોય (પછી ભલે તે સ્થિર ફેરિયા તરીકે હોય કે મોબાઇલ ફેરિયા તરીકે અથવા અન્ય કોઈ કેટેગરી હેઠળ), તેને જે સમયગાળા માટે આવું ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય તે સમયગાળા માટે તે કેટેગરી માટે ફેરિયો ગણવામાં આવશે.

(૨) જ્યાં, બે સર્વે વચ્ચેના મધ્યવર્તી સમયગાળામાં, કોઈપણ વ્યક્તિ ફેરી કરવા માંગે છે, ત્યાં ટાઉન વેલિંગ કમિટી યોજના, સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાન અને વેલિંગ ઝોનની ધારણ ક્ષમતાને આધીન આવી વ્યક્તિને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપી શકે છે.

(૩) જ્યાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ઓળખાયેલા ફેરિયાઓની સંખ્યા અથવા પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ફેરી કરવા માંગતી વ્યક્તિઓની સંખ્યા વેલિંગ ઝોનની ધારણ ક્ષમતા કરતાં વધુ હોય અને તે વેલિંગ ઝોનમાં

સમાવવાના લોકોની સંખ્યા કરતાં વધી જાય, ત્યાં ટાઉન વેલિંગ કમિટી તે વેલિંગ ઝોન માટે ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટે ચિઠ્ઠીઓનો ડ્રો કાઢશે અને બાકીની વ્યક્તિઓને સ્થળાંતર ટાળવા માટે કોઈપણ અડીને આવેલા વેલિંગ ઝોનમાં સમાવવામાં આવશે.

૫. ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટેની શરતો.—(૧) પ્રત્યેક ફેરિયો કલમ ૪ હેઠળ ફેરીનું પ્રમાણપત્ર મેળવતા પહેલા ટાઉન વેલિંગ કમિટીને એવી બાંહેધરી આપશે કે—

(એ) તે પોતે અથવા તેના પરિવારના કોઈપણ સભ્ય મારફતે સ્ટ્રીટ વેલિંગનો વ્યવસાય ચલાવશે; (બી) તેની પાસે આજીવિકાનું અન્ય કોઈ સાધન નથી; (સી) તે ફેરીનું પ્રમાણપત્ર અથવા તેમાં નિર્દિષ્ટ જગ્યા અન્ય કોઈ વ્યક્તિને ભાડે આપવા સહિત કોઈપણ રીતે ટ્રાન્સફર કરશે નહીં.

(૨) જ્યાં ફેરિયો જેને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય તે મૃત્યુ પામે અથવા કોઈપણ કાયમી અપંગતાથી પીડાય અથવા બીમાર હોય, ત્યાં અગ્રતાના નીચેના ક્રમમાં તેના પરિવારના સભ્યો પૈકીનો એક, ફેરી પ્રમાણપત્રની માન્યતા સુધી તેની જગ્યાએ ફેરી કરી શકે છે— (એ) ફેરિયાના જીવનસાથી; (બી) ફેરિયાનું આશ્રિત બાળક: પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં ફેરિયાના સ્થાને ફેરી કરવા માટે કોણ હકદાર છે તે અંગે વિવાદ ઉદ્ભવે, ત્યાં આ બાબત કલમ ૨૦ હેઠળની સમિતિ દ્વારા નક્કી કરવામાં

આવશે.

૬. ફેરી પ્રમાણપત્રની શ્રેણીઓ અને ઓળખપત્રો આપવું.—(૧) ફેરીનું પ્રમાણપત્ર નીચેની કોઈપણ શ્રેણી હેઠળ જારી કરવામાં આવશે, એટલે કે:

—

(એ) એક સ્થિર ફેરિયો; (બી) એક મોબાઈલ ફેરિયો; અથવા (સી) યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી અન્ય કોઈપણ શ્રેણી.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ શ્રેણીઓ માટે જારી કરાયેલ ફેરીનું પ્રમાણપત્ર એવા ફોર્મમાં હશે, અને તેવી રીતે જારી કરવામાં આવશે, જે યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે અને તે વેનિંગ ઝોન નિર્દિષ્ટ કરશે જ્યાં ફેરિયો તેની ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવશે, આવી ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવાના દિવસો અને સમય અને શરતો અને પ્રતિબંધો જેને આધીન તે આવી ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવશે.

(૩) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જેને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય તેવા દરેક ફેરિયાને યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા ફોર્મ અને રીતે ઓળખપત્રો આપવામાં આવશે.

૭. ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટેના માપદંડ.—ફેરિયાને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટે ટાઉન વેનિંગ કમિટી દ્વારા અનુસરવાના માપદંડ યોજનામાં

નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબના રહેશે, જે અન્ય બાબતો ઉપરાંત, અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, અન્ય પછાત વર્ગો, મહિલાઓ, દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ, લઘુમતીઓ અથવા યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી અન્ય શ્રેણીઓને પ્રાધાન્ય આપી શકે છે.”

૬૪. કલમ ૮ યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તે મુજબ, જેને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય તેવા દરેક ફેરિયા દ્વારા ચૂકવવાની ફેરી ફીની જોગવાઈ કરે છે. ફેરી પ્રમાણપત્રની માન્યતા અને નવીકરણ કલમ ૯ દ્વારા સંચાલિત થાય છે; કલમ ૧૦ ફેરી પ્રમાણપત્ર રદ કરવા અથવા સસ્પેન્ડ કરવાની જોગવાઈ કરે છે અને કલમ ૧૧ ટાઉન વેલિંગ કમિટીના નિર્ણય સામે અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરે છે. પ્રકરણ-૩ માં કલમ ૧૨ અને ૧૩ માં ફેરિયાઓના અધિકારો અને જવાબદારીઓ માટેની જોગવાઈઓ નીચે મુજબ છે :-

“૧૨. ફેરિયાઓના અધિકારો.—(૧) પ્રત્યેક ફેરિયાને ફેરી પ્રમાણપત્રમાં દર્શાવેલ નિયમો અને શરતો અનુસાર ફેરી પ્રવૃત્તિઓનો વ્યવસાય ચલાવવાનો અધિકાર રહેશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં કોઈ વિસ્તાર અથવા જગ્યાને, જે સંજોગો હોય તે મુજબ, નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હોય, ત્યાં કોઈ ફેરિયો તે ઝોનમાં કોઈપણ ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવી શકશે નહીં.

૧૩. સ્થળાંતર પર નવી સાઈટ અથવા વિસ્તાર માટે ફેરિયાનો અધિકાર.—
પ્રત્યેક ફેરિયો, જે ફેરીનું પ્રમાણપત્ર ધરાવે છે, તે કલમ ૧૮ હેઠળ તેના
સ્થળાંતરના કિસ્સામાં, ટાઉન વેનિંગ કમિટી સાથે પરામર્શ કરીને
સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવી તેની ફેરી પ્રવૃત્તિઓ
ચલાવવા માટે નવી સાઈટ અથવા વિસ્તાર મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.”

૬૫. પ્રકરણ-૪ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૧૮ અને ૧૯ ફેરિયાઓના સ્થળાંતર
અથવા બેદખલી માટે નીચેની રીતે જોગવાઈ કરે છે :-

“૧૮. ફેરિયાઓનું સ્થળાંતર અથવા બેદખલી.—(૧) સ્થાનિક સત્તામંડળ,
ટાઉન વેનિંગ કમિટીની ભલામણો પર, કોઈપણ જાહેર હેતુ માટે કોઈ
ઝોન અથવા તેના ભાગને નોન-વેનિંગ ઝોન તરીકે જાહેર કરી શકે છે અને
તે વિસ્તારમાં ફેરી કરતા ફેરિયાઓને યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે
તેવી રીતે સ્થળાંતરિત કરી શકે છે.

(૨) સ્થાનિક સત્તામંડળ એવા ફેરિયાને બેદખલ કરશે જેનું ફેરીનું
પ્રમાણપત્ર કલમ ૧૦ હેઠળ રદ કરવામાં આવ્યું હોય અથવા જેની પાસે
ફેરીનું પ્રમાણપત્ર ન હોય અને તે આવા પ્રમાણપત્ર વિના ફેરી કરતો હોય,
યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતે.

(૩) કોઈ પણ ફેરિયાને ફેરી પ્રમાણપત્રમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી જગ્યા પરથી
સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા સ્થળાંતરિત કરવામાં આવશે નહીં અથવા

બેદખલ કરવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી તેને યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતે તે માટે ત્રીસ દિવસની નોટિસ આપવામાં ન આવી હોય.

(જ) ફેરિયાને સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા શારીરિક રીતે માત્ર ત્યારે જ યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતે સ્થળાંતરિત અથવા બેદખલ કરવામાં આવશે જ્યારે તે નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ સમયગાળો પૂરો થયા પછી, ફેરી પ્રમાણપત્રમાં નિર્દિષ્ટ જગ્યા ખાલી કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય.

(પ) પ્રત્યેક ફેરિયો જે નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ સમયગાળો પૂરો થયા પછી, ફેરી પ્રમાણપત્રમાં નિર્દિષ્ટ જગ્યા ખાલી કરવામાં અથવા સ્થળાંતર કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, તે આવા ડિફોલ્ટના દરેક દિવસ માટે દંડ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે જે સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તે મુજબ અઢીસો રૂપિયા સુધી વિસ્તરી શકે છે, પરંતુ તે જમ કરાયેલ માલના મૂલ્ય કરતાં વધુ રહેશે નહીં.

૧૯. માલસામાનની જમી અને પુનઃપ્રાપ્તિ.—(૧) જો ફેરિયો કલમ ૧૮ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ આપવામાં આવેલી નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ સમયગાળો વીતી ગયા પછી ફેરી પ્રમાણપત્રમાં નિર્દિષ્ટ જગ્યા ખાલી કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો સ્થાનિક સત્તામંડળ, કલમ ૧૮ હેઠળ ફેરિયાને બેદખલ કરવા ઉપરાંત, જો તેને જરૂરી જણાય તો, યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતે આવા ફેરિયાના માલસામાનને જમ કરી શકે છે: પરંતુ શરત એ છે કે

જ્યાં આવી કોઈ જમી હાથ ધરવામાં આવે છે, ત્યાં યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ જમ કરાયેલ માલસામાનની યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે, અને તેની એક નકલ માલ જમ કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરીને ફેરિયાને આપવામાં આવશે.

(૨) ફેરિયો જેનો માલસામાન પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જમ કરવામાં આવ્યો હોય, તે યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી ફી ચૂકવીને અને તેવી રીતે પોતાનો માલસામાન પુનઃપ્રાપ્ત કરી શકે છે: પરંતુ શરત એ છે કે બિન-નાશવંત માલસામાનના કિસ્સામાં, સ્થાનિક સત્તામંડળ ફેરિયા દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યાના બે કામકાજના દિવસોમાં માલ મુક્ત કરશે અને નાશવંત માલસામાનના કિસ્સામાં સ્થાનિક સત્તામંડળ ફેરિયા દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યાના તે જ દિવસે માલ મુક્ત કરશે.”

૬૬. પ્રકરણ-૬ કલમ ૨૧ માં સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાનની તૈયારીનું ચિંતન નીચે મુજબ કરે છે :-

“૨૧. સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેનો પ્લાન.—(૧) પ્રત્યેક સ્થાનિક સત્તામંડળ, આયોજન સત્તામંડળ સાથે પરામર્શ કરીને અને ટાઉન વેલિંગ કમિટીની ભલામણો પર, દર પાંચ વર્ષમાં એકવાર, પ્રથમ અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ બાબતોને આવરી લેતા ફેરિયાઓના વ્યવસાયને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક યોજના તૈયાર કરશે.

(૨) સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેનો પ્લાન મંજૂરી માટે યોગ્ય સરકારને સુપરત કરવામાં આવશે અને તે સરકાર પ્લાનને અધિસૂચિત કરતા પહેલા, ફેરિયાઓને લાગુ પડતા ધોરણો નક્કી કરશે.”

૬૭. કલમ ૨૭ એ પોલીસ અને અન્ય સત્તાવાળાઓ દ્વારા પજવણી સામે ફેરિયાઓના રક્ષણ માટેની જોગવાઈ છે. કલમ ૩૬ યોગ્ય સરકારને સામાન્ય રીતે અધિનિયમની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે અને કલમ ૩૬ ની પેટા-કલમ (૨) ના કલમો (એ) થી (આર) માં પૂરી પાડવામાં આવેલી બાબતો માટે નિયમો ઘડવાની સત્તા આપે છે. સ્થાનિક સત્તામંડળને અધિનિયમની જોગવાઈઓ અથવા તેમાં બનાવેલા કોઈપણ નિયમ અથવા યોજનાને આધીન કલમ ૩૭ હેઠળ તેના કલમો (એ) થી (એચ) માં પૂરી પાડવામાં આવેલી તમામ અથવા કોઈપણ બાબતો માટે પેટા-નિયમો બનાવવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, જેમાં પ્રતિબંધ-મુક્ત-વેલિંગ ઝોન, પ્રતિબંધિત-વેલિંગ ઝોન અને નિયુક્ત વેલિંગ ઝોનમાં ફેરીનું નિયમન અને પદ્ધતિ; વેલિંગ ઝોનમાં નાગરિક સુવિધાઓ અને સગવડો માટે માસિક જાળવણી શુલ્કનું નિર્ધારણ; દંડનું નિર્ધારણ; વેલિંગ ઝોનમાં કર અને ફીની વસૂલાતનું નિયમન; વેલિંગ ઝોનમાં ટ્રાફિકનું નિયમન; વેલિંગ ઝોનમાં જનતાને પૂરી પાડવામાં આવતી પ્રોડક્ટ્સ અને સેવાઓની ગુણવત્તાનું નિયમન અને જાહેર આરોગ્ય, સ્વચ્છતા અને સલામતીના ધોરણોની જાળવણી; વેલિંગ ઝોનમાં નાગરિક સેવાઓનું નિયમન અને વેલિંગ ઝોનમાં

જરૂરી જણાય તેવી અન્ય બાબતોનું નિયમન સામેલ છે.

૬૮. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩૮ સ્થાનિક સત્તામંડળ અને વેનિંગ કમિટી સાથે યોગ્ય પરામર્શ કર્યા પછી, અધિસૂચના દ્વારા, બીજી અનુસૂચિમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોને નિર્દિષ્ટ કરવા માટે અધિનિયમ શરૂ થયાની તારીખથી છ મહિનાની અંદર એક યોજના ઘડવાનું ફરજિયાત બનાવે છે. પ્રકરણ-૬ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૨૧ ને લગતી પ્રથમ અનુસૂચિ સ્ટ્રીટ વેનિંગ માટેના પ્લાન અને યોગ્ય સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી ફેરિયાઓ માટેની યોજના હેઠળ પૂરી પાડવાની બાબતો માટે પ્રકરણ ૧૦ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૩૮ મુજબની બીજી અનુસૂચિ નીચે મુજબ ટાંકવા માટે સુસંગત છે :-

“પ્રથમ અનુસૂચિ

(જુઓ કલમ ૨૧)

સ્ટ્રીટ વેનિંગ માટેનો પ્લાન

(૧) સ્ટ્રીટ વેનિંગ માટેનો પ્લાન,—

(એ) એ સુનિશ્ચિત કરશે કે સર્વેમાં ઓળખાયેલા તમામ હાલના ફેરિયાઓને, વોર્ડ, ઝોન, નગર અથવા શહેરની વસ્તીના અઢી ટકાના ધોરણને અનુરૂપ, જે સંજોગો હોય તે મુજબ, સ્ટ્રીટ વેનિંગ માટેના પ્લાનમાં સમાવી લેવામાં

આવે; (બી) મુસાફરોની મુક્તપણે અવરજવર કરવા અને કોઈપણ અડચણ વિના રસ્તાઓનો ઉપયોગ કરવાના અધિકારની ખાતરી કરશે; (સી) એ સુનિશ્ચિત કરશે કે સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટે જગ્યા અથવા વિસ્તારની જોગવાઈ વાજબી અને હાલના કુદરતી બજારો સાથે સુસંગત છે; (ડી) વેલિંગ ઝોન તરીકે ઓળખાયેલી જગ્યાઓ અથવા વિસ્તારોના યોગ્ય ઉપયોગ માટે નાગરિક સુવિધાઓને ધ્યાનમાં લેશે; (ઈ) માલસામાનના અનુકૂળ, કાર્યક્ષમ અને ખર્ચ અસરકારક વિતરણ અને સેવાઓની જોગવાઈને પ્રોત્સાહન આપશે; (એફ) સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાનને અમલમાં મૂકવા માટે યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી અન્ય બાબતો.

(૨) સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાનમાં નીચેની તમામ બાબતો સામેલ હશે, એટલે કે:—

(એ) સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટે અવકાશી આયોજન ધોરણોનું નિર્ધારણ; (બી) વેલિંગ ઝોન માટે જગ્યા અથવા વિસ્તારની ફાળવણી; (સી) પ્રતિબંધ-મુક્ત-વેલિંગ ઝોન, પ્રતિબંધિત વેલિંગ ઝોન અને નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે વેલિંગ ઝોનનું નિર્ધારણ; (ડી) તે શહેરમાં પ્રચલિત ફેરિયાઓની સંખ્યા માટે અને ભવિષ્યના વિકાસ માટે પણ અનુકૂળ અને પર્યાપ્ત અવકાશી યોજનાઓ બનાવવી, જરૂરી હોય તેવા ધોરણો અપનાવીને; (ઈ) નિયુક્ત વેલિંગ ઝોનમાં ફેરિયાઓને સમાવવા માટે હયાત માસ્ટર પ્લાન,

ડેવલપમેન્ટ પ્લાન, ઝોનલ પ્લાન, લેઆઉટ પ્લાન અને અન્ય કોઈપણ પ્લાનમાં જરૂરી આનુષંગિક ફેરફારો.

(૩) નોન-વેલિંગ ઝોનની ઘોષણા સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેના પ્લાન દ્વારા નીચેના સિદ્ધાંતોને આધીન કરવામાં આવશે, એટલે કે:—

(એ) કોઈપણ હયાત બજાર, અથવા સર્વે હેઠળ ઓળખાયેલ કુદરતી બજારને નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે નહીં; (બી) નોન-વેલિંગ ઝોનની ઘોષણા એવી રીતે કરવામાં આવશે જે ફેરિયાઓની લઘુત્તમ ટકાવારીને વિસ્થાપિત કરે; (સી) કોઈપણ સ્થળે વધુ પડતી ભીડ એ કોઈપણ વિસ્તારને નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે જાહેર કરવાનો આધાર રહેશે નહીં بشرત કે સર્વેમાં ફેરિયા તરીકે ન ઓળખાયેલી વ્યક્તિઓને આવા વિસ્તારોમાં ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકી શકાય છે; (ડી) સેનિટરી ચિંતાઓ કોઈપણ વિસ્તારને નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે જાહેર કરવાનો આધાર રહેશે નહીં જ્યાં સુધી આવી ચિંતાઓ માત્ર ફેરિયાઓને આભારી ન હોય અને સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા યોગ્ય નાગરિક પગલાં દ્વારા ઉકેલી શકાતી ન હોય; (ઈ) જ્યાં સુધી સર્વે હાથ ધરવામાં ન આવે અને સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેનો પ્લાન ઘડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈપણ ઝોનને નોન-વેલિંગ ઝોન તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે નહીં.

બીજી અનુસૂચિ (જુઓ કલમ ૩૮) યોગ્ય સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવનાર ફેરિયાઓ માટેની યોજનામાં પૂરી પાડવાની બાબતો:—

(એ) સર્વે હાથ ધરવાની પદ્ધતિ; (બી) જે સમયગાળામાં સર્વે હેઠળ ઓળખાયેલા ફેરિયાઓને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવશે; (સી) જે નિયમો અને શરતોને આધીન ફેરિયાને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવી શકે છે જેમાં બે સર્વેક્ષણોના મધ્યવર્તી સમયગાળા દરમિયાન સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ કરવા ઈચ્છતી વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે; (ડી) જે ફોર્મ અને રીતે ફેરિયાને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવી શકે છે; (ઈ) ફેરિયાઓને ઓળખપત્રો આપવાનું ફોર્મ અને પદ્ધતિ; (એફ) ફેરિયાઓને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટેના માપદંડ; (જી) સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગની શ્રેણીના આધારે ચૂકવવાની ફેરી ફી, જે વિવિધ શહેરો માટે અલગ હોઈ શકે છે;

(એચ) બેંકો, સ્થાનિક સત્તામંડળના કાઉન્ટર્સ અને ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટીના કાઉન્ટર્સ મારફતે ફેરી ફી, જાળવણી શુલ્ક અને નોંધણી માટેના દંડ, મોબાઈલ સ્ટોલ માટે પાર્કિંગ જગ્યાનો ઉપયોગ અને નાગરિક સેવાઓ મેળવવાની પદ્ધતિ; (આઈ) ફેરી પ્રમાણપત્રની માન્યતાનો સમયગાળો; (જે) જે સમયગાળા માટે અને જે રીતે ફેરીનું પ્રમાણપત્ર રિન્યુ કરી શકાય છે અને આવા રિન્યુઅલ માટેની ફી; (કે) જે રીતે ફેરીનું પ્રમાણપત્ર સસ્પેન્ડ અથવા રદ કરી શકાય છે; (એલ) સ્થિર ફેરિયાઓ અને મોબાઈલ ફેરિયાઓ

સિવાયના ફેરિયાઓની શ્રેણીઓ; (એમ) ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટે પસંદગી માટેની વ્યક્તિઓની અન્ય શ્રેણીઓ; (એન) તે જાહેર હેતુ જેના માટે ફેરિયાને સ્થળાંતરિત કરી શકાય છે અને ફેરિયાને સ્થળાંતરિત કરવાની પદ્ધતિ;

(ઓ) ફેરિયાને બેદખલ કરવાની પદ્ધતિ; (પી) ફેરિયાને બેદખલ કરવા માટે નોટિસ આપવાની પદ્ધતિ; (ક્યુ) ખાલી કરવામાં નિષ્ફળતા પર ફેરિયાને શારીરિક રીતે બેદખલ કરવાની પદ્ધતિ; (આર) સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા માલસામાન જપ્ત કરવાની પદ્ધતિ, જેમાં જપ્ત કરાયેલ માલની યાદી તૈયાર કરવી અને જારી કરવી સામેલ છે; (એસ) ફેરિયા દ્વારા જપ્ત કરાયેલ માલ પુનઃપ્રાપ્ત કરવાની પદ્ધતિ અને તેના માટેની ફી; (ટી) ટાઉન વેનિંગ કમિટીની પ્રવૃત્તિઓનું સામાજિક ઓડિટ હાથ ધરવા માટેનું ફોર્મ અને પદ્ધતિ; (યુ) જે શરતો હેઠળ ખાનગી જગ્યાઓને પ્રતિબંધ-મુક્ત-વેનિંગ ઝોન, પ્રતિબંધિત-વેનિંગ ઝોન અને નોન-વેનિંગ ઝોન તરીકે નિયુક્ત કરી શકાય છે; (વી) જાહેર આરોગ્ય અને સ્વચ્છતા જાળવવા માટે પાળવાના ધોરણો સહિત સ્ટ્રીટ વેનિંગ માટેના નિયમો અને શરતો; (ડબલ્યુ) રાજ્ય સ્તરે સ્ટ્રીટ વેનિંગને લગતી તમામ બાબતોના સંકલન માટે રાજ્ય નોડલ અધિકારીની નિમણૂક; (એક્સ) ટાઉન વેનિંગ કમિટી, સ્થાનિક સત્તામંડળ, આયોજન સત્તામંડળ અને રાજ્ય નોડલ અધિકારી દ્વારા યોગ્ય રેકૉર્ડ અને અન્ય દસ્તાવેજોની જાળવણી કરવાની પદ્ધતિ;

(વાચ) સમય-વહેંચણીના આધારે ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવાની પદ્ધતિ;
(ઝેડ) પ્રતિબંધ-મુક્ત-વેલિંગ ઝોન, પ્રતિબંધિત-વેલિંગ ઝોન અને નોન-
વેલિંગ ઝોન તરીકે વેલિંગ ઝોન નક્કી કરવા માટેના સિદ્ધાંતો; (ઝેડએ)
વેલિંગ ઝોનની ધારણા ક્ષમતા નક્કી કરવા માટેના સિદ્ધાંતો અને વ્યાપક
વસ્તી ગણતરી અને સર્વેક્ષણ હાથ ધરવાની પદ્ધતિ; (ઝેડબી) નીચેની
બાબતોને આધીન સ્થળાંતરના સિદ્ધાંતો:

(૧) જ્યાં સુધી પ્રશ્ન હેઠળની જમીનની સ્પષ્ટ અને તાત્કાલિક જરૂરિયાત
ન હોય ત્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં સુધી સ્થળાંતર ટાળવું જોઈએ;

(૨) પુનર્વસન પ્રોજેક્ટના આયોજન અને અમલીકરણમાં અસરગ્રસ્ત
ફેરિયાઓ અથવા તેમના પ્રતિનિધિઓ સામેલ થશે;

(૩) અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓને તેમની આજીવિકા અને જીવનધોરણ સુધારવા
માટે અથવા ઓછામાં ઓછા તેમને વાસ્તવિક અર્થમાં પૂર્વ-બેદખલી સ્તરે
પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સ્થળાંતરિત કરવામાં આવશે;

(૪) નવા ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ પ્રોજેક્ટ્સ દ્વારા સર્જાયેલી
આજીવિકાની તકો વિસ્થાપિત ફેરિયાઓને સમાવી લેશે જેથી કરીને તેઓ
નવી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર દ્વારા બનાવવામાં આવેલી આજીવિકાની તકોનો
ઉપયોગ કરી શકે;

(૫) અસ્કયામતોનું નુકસાન ટાળવામાં આવશે અને કોઈપણ નુકસાનના કિસ્સામાં, તેનું વળતર આપવામાં આવશે;

(૬) જમીનમાં માલિકી હક અથવા અન્ય હિતનું કોઈપણ ટ્રાન્સફર આવી જમીન પરના ફેરિયાઓના અધિકારોને અસર કરશે નહીં, અને આવા ટ્રાન્સફરના પરિણામે કોઈપણ સ્થળાંતર આ કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવશે;

(૭) રાજ્ય તંત્ર બળજબરીથી કરાતી બેદખલીઓની પ્રથાને રોકવા અને નિયંત્રિત કરવા માટે વ્યાપક પગલાં લેશે;

(૮) કુદરતી બજારો જ્યાં ફેરિયાઓએ પચાસ વર્ષથી વધુ સમયથી વેપાર કર્યો છે તેને હેરિટેજ બજારો તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે, અને આવા બજારોમાં ફેરિયાઓને સ્થળાંતરિત કરવામાં આવશે નહીં; (ઝેડસી) આ અધિનિયમના હેતુઓને પૂર્ણ કરવા માટે યોજનામાં સામેલ કરી શકાય તેવી અન્ય કોઈપણ બાબત.”

૬૯. રાજ્ય સરકારે ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩૬ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૧૬ ના સત્તાવાર ગેઝેટમાં અધિસૂચિત ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) રૂલ્સ, ૨૦૧૬ નામના નિયમો ઘડ્યા છે. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩૮ હેઠળ વિચારવામાં આવેલી યોજના રાજ્યના શહેરી

વિકાસ અને શહેરી ગૃહનિર્માણ વિભાગ દ્વારા તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૧૮ ના રોજ “ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઇવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) સ્કીમ ૨૦૧૮ (સંક્ષિપ્તમાં “ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮” તરીકે) નામથી અધિસૂચિત કરવામાં આવી છે.

ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓ:-

૭૦. અમારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી યોજનાની કેટલીક સંબંધિત કલમો નીચે નોંધી શકાય છે.

૭૧. યોજના, ૨૦૧૮ નું પ્રકરણ-૨ પૂરતી પ્રસિદ્ધિ આપ્યા પછી, ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટી દ્વારા અથવા યોગ્ય એજન્સી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવનાર સર્વેની પ્રક્રિયા માટેની પદ્ધતિ પૂરી પાડે છે. પ્રકરણ-૩ ફેરી પ્રમાણપત્ર જારી કરવાની પ્રક્રિયા, ઓળખપત્રનું ફોર્મેટ અને ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટી દ્વારા ફેરિયાઓને ફેરી પ્રમાણપત્ર આપવા માટે અપનાવવાના માપદંડો પૂરા પાડે છે. ફેરી પ્રમાણપત્રનું નવીકરણ, સસ્પેન્શન અને રદ કરવું, યોજનાના પ્રકરણ-૪ માં નિર્ધારિત પ્રક્રિયા દ્વારા સંચાલિત થાય છે. યોજનાનું પ્રકરણ-૭ અને ૮ ફેરિયાઓનું સ્થળાંતર અને બેદખલી તથા માલસામાનની જમીનું સંચાલન કરે છે. યોજનાનું પ્રકરણ-૯ સામાજિક ઓડિટ માટેની જોગવાઈ કરે છે. કલમ-૧૯, જે પ્રકરણ ૯ માં સમાવિષ્ટ છે, તે જોગવાઈ કરે છે કે ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨૬ ની પેટા-કલમ (૩) ની જોગવાઈઓ અનુસાર, ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટી તેની પ્રવૃત્તિઓનું સામાજિક

ઓડિટ હાથ ધરવાના હેતુ માટે ત્રણ સભ્યોના એકમની રચના કરશે જે અધિનિયમ, તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો અથવા આ યોજનાની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવા જરૂરી છે. સામાજિક ઓડિટ એકમ એક સ્વતંત્ર સંસ્થા રહેશે અને તેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થશે :-

(૧) સમાજશાસ્ત્ર ક્ષેત્રના એક જાણીતા શિક્ષણશાસ્ત્રી,

(૨) એક જાણીતા સામાજિક કાર્યકર, અને

(૩) એક નિવૃત્ત વહીવટકર્તા

૭૨. યોજનાના પ્રકરણ-૯ માં સમાવિષ્ટ કલમ-૧૯ સાથે કલમ ૨૬ વાંચવાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સોશિયલ ઓડિટ હાથ ધરવાનો હેતુ ટાઉન વેનિંગ કમિટી દ્વારા સોશિયલ ઓડિટ યુનિટને પૂરી પાડવામાં આવેલી વિગતો મુજબ અધિનિયમ અથવા નિયમો અથવા યોજના હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલી પ્રવૃત્તિઓનું મૂલ્યાંકન કરવાનો છે. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨૬ અને યોજના, ૨૦૧૮ ના પ્રકરણ-૯ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૧૯, નીચે મુજબ નોંધવા માટે પણ સુસંગત છે:-

“૨૬. ફેરિયાઓના ચાર્ટર અને ડેટા-બેઝનું પ્રકાશન અને સામાજિક ઓડિટ હાથ ધરવું.—(૧) પ્રત્યેક ટાઉન વેનિંગ કમિટી ફેરિયાઓનું ચાર્ટર પ્રકાશિત કરશે જેમાં તે સમય નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવશે જેની અંદર ફેરિયાને

ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવશે અને તે સમય જેની અંદર આવું ફેરી પ્રમાણપત્ર રિન્યુ કરવામાં આવશે અને તેમાં નિર્દિષ્ટ સમય મર્યાદામાં અન્ય પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવશે.

(૨) પ્રત્યેક ટાઉન વેનિંગ કમિટી નોંધાયેલા ફેરિયાઓ અને ફેરિયાઓ કે જેમને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું છે તેમના અદ્યતન રેકૉર્ડ્સ જાળવશે જેમાં આવા ફેરિયાનું નામ, તેને ફાળવેલ સ્ટોલ, તેના દ્વારા કરવામાં આવતા વ્યવસાયનું સ્વરૂપ, સ્ટ્રીટ વેનિંગની શ્રેણી અને આવી અન્ય વિગતો જે ફેરિયાઓ માટે સુસંગત હોઈ શકે છે, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતે જાળવવામાં આવશે.

(૩) પ્રત્યેક ટાઉન વેનિંગ કમિટી આ અધિનિયમ અથવા નિયમો અથવા તે હેઠળ બનાવેલી યોજનાઓ હેઠળની તેની પ્રવૃત્તિઓનું સામાજિક ઓડિટ એવા ફોર્મ અને રીતે હાથ ધરશે જે યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે.”

“૧૯. સામાજિક ઓડિટ હાથ ધરવાની પદ્ધતિ.—(૧) અધિનિયમની કલમ ૨૬ ની પેટા-કલમ (૩) ની જોગવાઈઓ અનુસાર, ટાઉન વેનિંગ કમિટી અધિનિયમ, તે હેઠળ બનેલા નિયમો અથવા આ યોજનાની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવા જરૂરી કાર્યોનું સામાજિક ઓડિટ હાથ ધરવાના હેતુ માટે ત્રણ

સભ્યોના એકમની રચના કરશે.

(૨) સામાજિક ઓડિટ એકમ એક સ્વતંત્ર સંસ્થા રહેશે અને તેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થશે:-

(૧) સમાજશાસ્ત્ર ક્ષેત્રના એક જાણીતા શિક્ષણશાસ્ત્રી,

(૨) એક જાણીતા સામાજિક કાર્યકર, અને

(૩) એક નિવૃત્ત વહીવટકર્તા.

(૩) સામાજિક ઓડિટ એકમને ઓફિસ જગ્યા અને સાધનસામગ્રી સાથે પર્યાપ્ત સહાયક સચિવાલય સ્ટાફ સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા પૂરો પાડવામાં આવશે.

(૪) મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને મ્યુનિસિપાલિટીમાં દર પાંચ વર્ષમાં ઓછામાં ઓછું એક વાર સામાજિક ઓડિટ હાથ ધરવામાં આવશે. સામાજિક ઓડિટના સંચાલન માટેનું સમયપત્રક એક મહિના અગાઉ નક્કી કરવામાં આવશે.

(૫) ટાઉન વેલ્ડિંગ કમિટી સામાજિક ઓડિટ પ્રક્રિયા શરૂ થાય તેના ઓછામાં ઓછા પંદર દિવસ પહેલાં ઓડિટ યુનિટને તમામ સુસંગત માહિતીની વિગતો પૂરી પાડશે. આવી વિગતોમાં નીચેનાનો સમાવેશ

થશે:-

(૧) અધિનિયમ, તે હેઠળ બનેલા નિયમો અને ફેરિયાઓ માટેની યોજનાના અમલીકરણની સ્થિતિ,

(૨) ટાઉન વેનિંગ કમિટીની બેઠકોની મિનિટ્સનો રેકૉર્ડ,

(૩) તમામ નોંધાયેલા ફેરિયાઓનો રેકૉર્ડ,

(૪) અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ સ્થાનિક સત્તામંડળ સમક્ષ કરાયેલી અપીલોનો રેકૉર્ડ,

(૫) અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ રચાયેલી ફરિયાદ નિવારણ સમિતિ સમક્ષ લાવવામાં આવેલી તમામ ફરિયાદો અથવા વિવાદોનો રેકૉર્ડ,

(૬) પાંચ વર્ષના સંબંધિત સમયગાળામાં થયેલી બેઠખલી, માલની જમી અને ફેરિયાઓના સ્થળાંતરની વિગતો સાથેની કુલ સંખ્યાનો રેકૉર્ડ, અને

(૭) અગાઉ થયેલા સામાજિક ઓડિટ અહેવાલોના રેકૉર્ડ્સ, જો કોઈ હોય તો.”

૭૩. યોજનાની કલમ-૩ મુજબ સર્વે માટે ફોર્મ-૧ માં; કલમ-૪ મુજબ ફેરી પ્રમાણપત્ર માટે ફોર્મ-૨ માં; કલમ ૪(૬) મુજબ ફેરિયા દ્વારા બાંહેધરી પત્ર માટે ફોર્મ-૩ માં; યોજનાની કલમ-૬ મુજબ ઓળખપત્ર માટે ફોર્મ-૪ માં નિર્ધારિત

ફોર્મેટ છે.

પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો:-

૭૪. અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ એક્ટ, ૨૦૧૪ એ ફેરિયાઓના અધિકારો પૂરા પાડવા અને તેનું રક્ષણ કરવા માટે ઘડવામાં આવેલ એક લાભકારી કાયદો છે અને જ્યાં સુધી કાયદાની કલમ ૩(૧) હેઠળ પૂરો પાડવામાં આવેલ સર્વે પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી, કાયદાની કલમ ૩(૩) માં વિચારણા કર્યા મુજબ કોઈપણ ફેરિયાને બેદખલ કરી શકાય નહીં. નેશનલ એસોસિએશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ ઓફ ઇન્ડિયા વિ. સાઉથ દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (૨૦૧૪ એસસીસી ઓનલાઇન દિલ્હી ૪૧૮૮) અને કોલાબા કોઝવે ટુરિઝમ હોર્સ સ્ટોલ યુનિયન વિ. ધ સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર (સિવિલ અપીલ નં. ૩૫૩૨/૨૦૨૫, તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૨૫) માં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખીને એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે જો કોઈ લાભકારી કાયદો અમલમાં ન આવે, તો બંધારણીય અદાલતોની ફરજ છે કે તેઓ હસ્તક્ષેપ કરે.

૭૫. સોદન સિંહ અને અન્ય વિ. નવી દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કમિટી અને અન્ય [(૧૯૮૯) ૪ એસ.સી.સી. પાના નં. ૧૫૫]; ગેંદારામ અને અન્ય વિ. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી [(૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૭૧૫] અને મહારાષ્ટ્ર એકતા હોર્સ યુનિયન અને અન્ય વિ. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ

ગ્રેટર મુંબઈ અને અન્ય [(૨૦૧૪) ૧ એસ.સી.સી. પાના નં. ૪૯૦] ના કેસોમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ કરવાનો અધિકાર એ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(જી) હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલ મૂળભૂત અધિકારનો એક ભાગ છે.

૭૬. તેમના વિવિધ સોગંદનામામાં એએમસીના વલણ અંગે, અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એએમસીએ તેના તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૪ ના સોગંદનામામાં જણાવ્યા મુજબ હયાત ફેરિયાઓનો સર્વે હાથ ધર્યો હતો, અને ચકાસણીની પ્રક્રિયા અને ફેરિયાઓને યુનિક ઓળખ કાર્ડ જારી કરવાની પ્રક્રિયા વર્ષ ૨૦૧૯ માં પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી (જેમ કે તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૯ ના સેવાના સોગંદનામામાં જણાવાયું છે). સેવા અને સેલો ના તમામ ચકાસાયેલા ફેરિયાઓને ૨૦૧૪ ના કાયદાની કલમ ૧૨ મુજબ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગનો વ્યવસાય ચલાવવાનો અધિકાર છે.

૭૭. એવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એક ક્ષણ માટે એવું માની લઈએ કે એએમસી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ સર્વે અને ચકાસણી પ્રક્રિયા અને ઓળખ કાર્ડ જારી કરવાની બાબત ૨૦૧૪ ના અધિનિયમના ચિંતનમાં નથી, તેમ છતાં ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩(૧) માં પૂરી પાડવામાં આવેલી ચકાસણી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી, સદર અધિનિયમની કલમ ૩(૩) મુજબ કોઈપણ ફેરિયાને બેદખલ કરી શકાશે નહીં.

૭૮. ઓળખાયેલા ફેરિયાઓ દ્વારા ફૂટપાથ, પેવમેન્ટ વગેરે પર કબજો કરવા અંગેના તેના સોગંદનામામાં એએમસીના વલણ બાબતે, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે “ફૂટપાથ, પેવમેન્ટ, સાઈડવોક” તમામ ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨(એન) હેઠળ 'વેર્નિંગ ઝોન' ની વ્યાખ્યામાં સમાવિષ્ટ છે. સેવા અને સેલો મંડળો દ્વારા રજૂ કરાયેલા, કોર્પોરેશન (એએમસી) દ્વારા ઓળખાયેલા અને પ્રમાણિત ફેરિયાઓ ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨(એલ) હેઠળ “ફેરિયાઓ” ની વ્યાખ્યામાં આવે છે. પેપર બુકના પાના નં. '૭૧૭' પરના ડિઝાઈન પ્લાન; તારીખ ૦૧.૧૧.૨૦૧૪ ના ટાઉન વેર્નિંગ કમિટીના ઠરાવ, તેમજ પેપર બુકના પાના નં. '૨૧૩' થી '૨૧૫' પર પરિશિષ્ટ તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૧૪ ના એએમસીના ઠરાવ મુજબ ફૂટપાથ સહિત ભદ્ર પ્લાઝાને “વેર્નિંગ ઝોન” તરીકે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ છે. પેપર બુકના પાના નં. '૪૪૨', '૪૪૩', '૪૩૦' અને '૬૦૦' પર દર્શાવ્યા મુજબ એએમસી દ્વારા મંજૂર કરાયેલા નકશાઓ અનુસાર ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણીએ, સેવા અને સેલો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ઓળખાયેલા ફેરિયાઓને જારી કરાયેલા ફેરીના પ્રમાણપત્રમાં દર્શાવેલ નિર્દિષ્ટ ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણીની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરી હતી. જ્યાં સુધી ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૧૮ અનુસાર તેને 'નો-વેર્નિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી એએમસી પાસે ફેરિયાઓને “વેર્નિંગ ઝોન” માંથી હટાવવાની કોઈ સત્તા નથી.

૭૯. એવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ ગુજરાત

સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની કલમ ૨૬ સાથે વાંચતા નિયમ ૨ ના ખંડ (એફ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ કોઈપણ “જાહેર હેતુ” વિના ફૂટપાથ સહિત ભદ્ર પ્લાઝાને “નો-વેન્ડિંગ ઝોન” તરીકે જાહેર કરી શકાય નહીં. વધુમાં, ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની પ્રથમ અનુસૂચિના ખંડ (૧)(૩) સાથે વાંચતા કલમ ૨૧ અનુસાર, ‘કુદરતી બજાર’ ને “નો-વેન્ડિંગ ઝોન” તરીકે જાહેર કરી શકાય નહીં.

૮૦. પરિણામે, એએમસી દ્વારા તેના તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના છેલ્લા સોગંદનામામાં હાથ ધરવા પ્રસ્તાવિત સ્થાનાંતરણ પ્રક્રિયા પ્રથમ અનુસૂચિના ખંડ-૧(સી) અને કલમ ૨૧ સાથે વાંચતા ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના પ્રકરણ ૭ માં સમાવિષ્ટ કલમો ૧૪, ૧૫ અને ૨૮, તેમજ ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની બીજી અનુસૂચિના ખંડ (ઝેડબી) સાથે વાંચતા કલમ ૩૮ ના ઉલ્લંઘનમાં છે. એવી ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ભદ્ર પ્લાઝા પર ફૂટપાથ પર ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણી ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની કલમ-૧૭.એ. માં નિર્ધારિત જગ્યાના કબજાના ધોરણોને પૂર્ણ કરે છે.

૮૧. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨૭ પર આધાર રાખીને, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સદર જોગવાઈ ખાસ કરીને તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદા હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી પોલીસ અથવા કોઈપણ સત્તામંડળ દ્વારા ફેરિયાઓની કોઈપણ પ્રકારની પજવણી અટકાવે છે. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩૩ તેને તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદા પર અથવા ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ સિવાયના અન્ય કોઈપણ કાયદાના આધારે

અમલમાં રહેલા કોઈપણ દસ્તાવેજ પર, જે સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે અસંગત હોય, તેના પર સર્વોચ્ચ અસર આપે છે.

૮૨. રજૂઆત એવી છે કે સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેર્નિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪ ની યોજના અને સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ એક્ટ, ૨૦૧૪ ની કલમ ૩૮ હેઠળ ઘડાયેલી ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના માત્ર વાંચન પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કોર્પોરેશન દ્વારા ઓળખાયેલા અને પ્રમાણિત શહેરી ફેરિયાઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા અને ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ ઘડાયેલી સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓ અનુસાર સખત રીતે ફેરી પ્રવૃત્તિઓનું નિયમન કરવા માટે, અને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેર્નિંગ ઝોનમાં ફેરીનું પ્રમાણપત્ર ધરાવતા ફેરિયાઓની કોઈપણ પ્રકારની પજવણીથી દૂર રહેવા માટે કોર્પોરેશન અને અન્ય વહીવટી અધિકારીઓને નિર્દેશો જારી કરવા આ કોર્ટે અરજીઓના હાલના સેટમાં હસ્તક્ષેપ કરવો પડશે.

૮૩. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ફેરિયાઓનું કુદરતી બજાર હોવાથી અને વારસાનું મહત્વ ધરાવતું હોવાથી, વાહન વ્યવહારના દબાણ અથવા ભદ્રકાળી મંદિર (નગરદેવી) ના દર્શનાર્થે આવતા ભક્તોની વિશાળ સંખ્યાના આધારે કોર્પોરેશન દ્વારા સેવામાં દબાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તેમ તેને “નો-વેર્નિંગ ઝોન” તરીકે જાહેર કરી શકાય નહીં. અન્યથા પણ, ઓળખાયેલા અને પ્રમાણિત ફેરિયાઓને ૨૦૧૪ ના અધિનિયમના તદ્દન ઉલ્લંઘનમાં બળજબરીથી બેદખલ કર્યા પછી વર્ષ ૨૦૨૫ માં દાખલ કરાયેલા

કોર્પોરેશનના સોગંદનામામાં આ તમામ દાવાઓ માત્ર તેમની ગેરકાયદેસર કાર્યવાહીને વાજબી ઠેરવવા માટેના છે, જે બંને ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં વખતોવખત આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોના ઉલ્લંઘનમાં છે.

૮૪. આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના આદેશ હેઠળ કરવામાં આવેલી વચગાળાની વ્યવસ્થાને ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની યોજના અનુસાર અંતિમ ગણી શકાય નહીં અને તદુપરાંત, નવી દરખાસ્ત તૈયાર કરવા માટે નવો સર્વે હાથ ધરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ફેરિયાઓના સ્થાનાંતરણની સદર વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવા માટે કોર્પોરેશન આગ્રહ રાખી શકે નહીં, કારણ કે તે ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘનમાં હશે.

૮૫. આમ, એવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પેપર બુકના પાના નં. '૪૩૦' પર રજૂ કરાયેલા પ્લાનમાં ચિહ્નિત ૪ x ૫.૫ ફૂટની ફેરી જગ્યાઓ પર તમામ ઓળખાયેલા અને પ્રમાણિત ફેરિયાઓને (સેલોના ૪૭૨ + સેવાના ૩૭૨) સ્થાપિત કરવાની કોર્પોરેશન પર ફરજ છે અને જેમને તારીખ ૦૫ ઓગસ્ટ થી ૧૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ વચ્ચે ફેરી જગ્યાઓની વાસ્તવિક ફાળવણી હાથ ધરવામાં આવી હતી, જે કોર્પોરેશને તારીખ ૧૫.૦૮.૨૦૧૪ અને ૧૦.૧૦.૨૦૧૬ ના તેના સોગંદનામામાં પોતાની મેળે રજૂ કર્યું હતું.

૮૬. રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ માં જારી કરાયેલા નિર્દેશોના બહાના હેઠળ તારીખ ૨૨.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશ રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં આ કોર્ટના તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૮ ના આદેશની ઇરાદાપૂર્વકની અવજ્ઞા સિવાય બીજું કંઈ નથી જેમાં આ કોર્ટે પેપર બુકના પાના નં. '૪૨૫' પરના તેના સોગંદનામામાં અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલના નિવેદનની નોંધ લીધી હતી કે ૮૪૪ જેટલા ફેરિયાઓને સમાવી લેવામાં આવ્યા છે. આ નિવેદન કોર્પોરેશન તરફથી એક સ્પષ્ટ સ્વીકૃતિ હતી કે હાથ ધરવામાં આવેલા બાયોમેટ્રિક સર્વેમાં તેના દ્વારા ઓળખાયેલા ૧૦૦૮ ફેરિયાઓ પૈકી, જો કે તે અરજદાર સંસ્થાઓ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો ન હતો, છતાં ૮૪૪ ફેરિયાઓને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં સમાવી લેવા માટે ઓળખવામાં આવ્યા હતા, જેના કારણે સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૫ સુધી લાંબા સમયગાળા માટે વિવાદનું સમાધાન થયું હતું.

૮૭. રજૂઆત એવી છે કે પ્રમાણિત ફેરિયાઓ જેઓ કોર્પોરેશન દ્વારા તેમની ઓળખ અને પ્રમાણીકરણ પછી વર્ષ ૨૦૧૬ થી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૫ સુધી 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં તેમની નિર્દિષ્ટ ફેરી જગ્યાઓ પર કાર્ય કરવાનું ચાલુ રાખતા હતા, તેઓને જાહેર પદયાત્રી માર્ગ અથવા મોટરવે પર અતિક્રમણ કરતા ગેરકાયદેસર બિનઓળખાયેલા ફેરિયાઓને હટાવવાના બહાના હેઠળ બેદખલ કરી શકાય નહીં. એવી દલીલ છે કે આવી કોઈપણ પરિસ્થિતિને “કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ” તરીકે ગણવામાં આવી શકે છે જેના કારણે કાયદાની

યોગ્ય પ્રક્રિયા અપનાવીને જાહેર પદયાત્રી માર્ગો અને મોટરવેને ખુલ્લા કરાવવાની ખાતરી કરવી કોર્પોરેશન તેમજ વહીવટી અધિકારીઓ બંને પર ફરજિયાત બને છે.

૮૮. રજૂઆત એવી છે કે બંને સંસ્થાઓ, એટલે કે સેવા અને સેલો એ, અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને એ સુનિશ્ચિત કરવામાં સતત સહકાર આપ્યો છે કે જ્યારે, એક તરફ, ઓળખાયેલા અને પ્રમાણિત ફેરિયાઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતું 'કુદરતી બજાર' કોઈપણ ખતેલ અથવા ગેરકાયદેસર કબજેદારોના વિશેષ વિના સચવાય, અને, બીજી તરફ, 'કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ' માં કોઈ ખતેલ ન પહોંચે અને જાહેર પદયાત્રી માર્ગો અથવા મોટરવે પર કોઈ અતિક્રમણ ન થાય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ ના મહિનામાં તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ સ્થાયી થયેલા ૪૭૨ + ૩૭૨ ફેરિયાઓની ઓળખ કરવામાં કોર્પોરેશનને મદદ કરનાર બંને અરજદાર સંસ્થાઓ આગળ પણ જો અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ ઘડાયેલી ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓને તેના સાચા શબ્દો અને ભાવનામાં અમલમાં મૂકવા આગળ વધે, તો તેઓને સંપૂર્ણ સહકાર આપવાની બાંહેધરી આપે છે.

૮૯. આમ, રજૂઆત એવી છે કે તમામ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ મૂકવા અને એવી વ્યવસ્થા જાળવવા માટે કે જેથી તેઓ જાહેર જગ્યાઓ અથવા મોટરવેના ગેરકાયદેસર કબજેદારો દ્વારા કોઈપણ વધુ વિશેષ વિના નિર્દિષ્ટ સ્થળે તેમની પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવા સક્ષમ બને, તે માટે આ અદાલત

કોર્પોરેશન, પોલીસ અને સ્થાનિક વહીવટી અધિકારીઓને જરૂરી નિર્દેશો જારી કરી શકે છે.

૯૦. જો કે, એએમસી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.એચ. વિર્કે કોર્પોરેશનના તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના છેલ્લા સોગંદનામા પર આધાર રાખવાનો આગ્રહ રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે વર્ષ ૨૦૧૬-૨૦૧૭ માં કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થા સાથે આગળ વધવું કોર્પોરેશન માટે ન તો શક્ય છે કે ન તો વ્યવહારુ છે, કારણ કે વર્ષોના સમયગાળા દરમિયાન, ફેરિયાઓ દ્વારા જાહેર જગ્યાઓ/મોટરવે પર કબજો કરવાની ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓને કારણે 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ભારે ટ્રાફિક જામ જોવા મળ્યો છે. કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના મૌખિક હુકમની શરતો અનુસાર કરવામાં આવેલી વચગાળાની વ્યવસ્થા પર ઘણો ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો અને એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે કોર્પોરેશન ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ અનુસાર વેન્ડિંગ ઝોનની ઓળખ કરવા માટે નવો સર્વે અને પ્લાનની તૈયારી પર વિચાર કરી રહ્યું છે, ત્યારે વર્ષ ૨૦૧૭ માં ઓળખાયેલા નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ ફેરિયાઓનું કોઈપણ પુનર્વસન ગંભીર 'કાયદો અને વ્યવસ્થા' ની પરિસ્થિતિમાં પરિણમશે, કારણ કે તે માત્ર સમગ્ર વાહનો અને પદયાત્રીઓની અવરજવર અને ટ્રાફિકને ઠપ કરશે નહીં, પરંતુ એમ્બ્યુલન્સ અને ફાયર-ફાઈટર વાહનો જેવી આવશ્યક સેવાઓ પણ અવરોધાશે જેના કારણે જાહેર સલામતી અને જાહેર હિત સાથે સમાધાન થશે.

વિશ્લેષણ:

૯૧. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લેતાં અને રેકૉર્ડનું અવલોકન કરતાં, શરૂઆતમાં જ, અમે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વતી દાખલ કરાયેલા તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના છેલ્લા સોગંદનામામાંથી નીચેના ફકરાઓ ઉદ્ઘૃત કરી શકીએ છીએ :-

“૯. આદરપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આજની તારીખ સુધી, સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઈવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેલિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪ (“૨૦૧૪ નો અધિનિયમ”) હેઠળ ટાઉન વેલિંગ કમિટી દ્વારા કોઈ ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો નથી.

૧૧. એએમસીએ ત્યારબાદ તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ નું બીજું સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે (પાના નં. ૪૨૫ પર), જેમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સેવા અને સેલો સાથે સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન થઈ ગયું છે અને સેલો માટે ૫૦૫ ફેરિયાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે; અને સેવા માટે ૫૦૩ ફેરિયાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જે મળીને કુલ ૧૦૦૮ થાય છે (પાના નં. ૪૨૭ પર). પેરા ૫ (પાના નં. ૪૨૭ પર) એ પણ નોંધે છે કે, ૪૭૨ સેલો ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ વિસ્તારની અંદર છે અને ૩૭૨ સેવા ફેરિયાઓ પ્રોજેક્ટ વિસ્તારની અંદર છે. એએમસીનું સોગંદનામું જણાવે છે કે ફાળવણીના હેતુ માટે આ આંકડો એક "અપવાદરૂપ પગલા" તરીકે છે. સદર પ્લાન, તારીખ ૦૩.૧૦.૨૦૧૬ ના

સોગંદનામા સાથે એનેક્ષર આર/૧ તરીકે સામેલ છે જે પાના નં. ૪૩૦ પર છે.

૧૨. એ નોંધી શકાય છે કે આજની તારીખે એએમસી પાસે ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડ મુજબ, આજ સુધીમાં કુલ ૫૮૬ પ્રમાણપત્રો જારી કરવામાં આવ્યા છે; સેવા ફેરિયાઓને ૨૬૦ અને સેલો ફેરિયાઓને ૩૨૬.

૧૩. વર્ષ ૨૦૨૬ માં અમલીકરણના સંદર્ભમાં ૨૦૧૬ નો પ્લાન (પાના નં. ૪૩૦ પર) બિનકાર્યક્ષમ હોવાનું મૂળભૂત કારણ એ છે કે પાના નં. ૪૩૦ પર ઉદ્દેખિત ૮૪૪ ફેરી સ્લોટ્સ પૈકી (દરેક સ્લોટ ૪.૫ × ૫.૫ ફૂટ હોવા સાથે), ૨૮૮ ફેરી સ્લોટ્સ ફૂટપાથ પર નથી પરંતુ વાહનો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા જાહેર કેરેજવે / રસ્તા પર છે. આદરપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વ્યક્તિઓને રસ્તા પર ફેરી પ્રવૃત્તિઓ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આ હેતુ માટે, જવાબ આપનાર સામાવાળા આદરપૂર્વક ભારતના માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના રિટ પિટિશન (સી) નં. ૨૮૫/૨૦૧૨ માં તારીખ ૦૭.૧૦.૨૦૨૫ ના તેના ચુકાદા (એનેક્ષર-આર૪) માં તાજેતરના નિર્ણય પર આધાર રાખે છે.

૧૪. જો પાના નં. ૪૩૦ પરનો પ્લાન જોવામાં આવે, તો એ નોંધી શકાય છે કે સેવા ફેરિયાઓ માટે બી (આંશિક), સી, ડી, ઈ, એફ (આંશિક) તરીકે ઓળખાતા કલસ્ટરો, અને સેલો ફેરિયાઓ માટે બી (આંશિક), સી (આંશિક), ડી (આંશિક), ઈ (આંશિક) તરીકે ઓળખાતા કલસ્ટરો વાહનો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાના કેરેજવે / રસ્તા પર છે. કેરેજવે / રસ્તા પરના આ કલસ્ટરો મળીને કુલ ૨૮૮ ફેરી સ્થળો

થાય છે.”

૯૨. તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના સોગંદનામાના ઉપરોક્ત ફકરાઓના માત્ર વાંચન પરથી, અમે શોધીએ છીએ કે કોર્પોરેશનની પોતાની સ્વીકૃતિ મુજબ, સદર કાયદાના અમલના ૧૧ વર્ષથી વધુ સમયગાળા માટે સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ (પ્રોટેક્શન ઓફ લાઇવલીહૂડ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ) એક્ટ, ૨૦૧૪ હેઠળ ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટી દ્વારા કોઈ પ્લાન તૈયાર કરવામાં આવ્યો નથી. રાજ્યના શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહનિર્માણ વિભાગ દ્વારા તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૧૮ ના રોજ અધિસૂચિત ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના અમલીકરણ અંગે એએમસી તરફથી સંપૂર્ણ મૌન છે.

૯૩. અદાલત દ્વારા પૂછવામાં આવેલા ચોક્કસ પ્રશ્ન પર, કોર્પોરેશન તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.એચ. વિર્કે સ્વીકાર્યું હતું કે તારીખ ૪ થી માર્ચ, ૨૦૧૪ થી ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને તારીખ ૧૦ મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૮ થી ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના અમલ પછી અત્યાર સુધી કોઈ સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યો નથી. કોર્પોરેશન દ્વારા તેના સોગંદનામામાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે, તેના પોતાના રેકૉર્ડ મુજબ, સેવા અને સેલો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ફેરિયાઓને કુલ ૫૮૬ પ્રમાણપત્રો (૨૬૦ સેવા ને અને ૩૨૬ સેલો ને) જારી કરવામાં આવ્યા છે. કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા અમારી સમક્ષ એ વિવાદિત કરી શકાયું નથી કે વર્ષ ૨૦૧૬ માં તૈયાર કરાયેલા સ્ટ્રીમેટિક પ્લાન અનુસાર, પ્રમાણિત

ફેરિયાઓને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ઓળખાયેલા વેર્લિંગ ઝોનમાં ૪ × ૫.૫ ફૂટની નિર્દિષ્ટ જગ્યાઓ ફાળવવામાં આવી હતી અને તેઓ ઓછામાં ઓછા ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ ના મહિનાથી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૫ ના મહિના સુધી સદર જગ્યાઓ પરથી તેમની ફેરી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવી રહ્યા હતા, જ્યારે રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ માં આ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો હેઠળ કથિત રીતે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશમાં તે તમામને બેદખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

૯૪. પુનરાવર્તનના જોખમે પણ, એ નોંધી શકાય છે કે રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં દાખલ કરાયેલા તેના સોગંદનામામાં અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૯ નો મૌખિક હુકમ પસાર કર્યો હતો જેમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે કોર્પોરેશને ફેરિયાઓની ફરિયાદોના નિવારણ માટે સૌહાર્દપૂર્ણ ઉકેલ શોધી કાઢ્યો હતો અને આશરે ૮૪૪ ફેરિયાઓને પહેલાથી જ સમાવી લેવામાં આવ્યા હતા. એવું જણાય છે કે તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૯ ના મૌખિક હુકમમાં કરાયેલા અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીને કે આ બાબત કોઈપણ કારણ વગર બોર્ડ પર ચાલુ રાખવામાં આવશે નહીં, આ અરજીઓ તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ સુધી સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી ન હતી.

૯૫. જ્યારે સદર તારીખે, એટલે કે ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ ના રોજ બાબત કટ-ઓફમાંથી સપાટી પર આવી, ત્યારે ફરીથી આ અદાલતે પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત

વિદ્વાન વકીલોના નિવેદનની નોંધ લીધી હતી કે ફેરિયાઓના પુનર્વસન/પુનઃસ્થાપનના મુદ્દાને ઉકેલવા માટે કોર્પોરેશન અને અરજદાર મંડળ દ્વારા રજૂ કરાયેલા ફેરિયાઓ તરફથી પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા હતા. તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ ના હુકમમાં, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે કોર્પોરેશનને બને તેટલી વહેલી તકે તેની પોતાની નીતિ અને કાયદા અનુસાર સખત રીતે ફેરિયાઓના સમાધાન માટે પ્રયાસ કરવા અને આગામી નિયત તારીખે, એટલે કે ૦૩.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ પોતાનો જવાબ રજૂ કરવા જરૂરી બનાવ્યું હતું.

૮૬. જાહેર માર્ગ/મોટરવેને ખુલ્લો કરવા માટે રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૭૦/૨૦૧૭ અને ૨૦૨૧ ની ૧૩૮ માં જારી કરાયેલા નિર્દેશો હેઠળ તારીખ ૨૨.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશ, કદાચ ઉપરોક્ત પીઆઈએલ માં આ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોની ભાવનામાં હોઈ શકે છે, તેમ છતાં, ઉપરોક્ત પીઆઈએલ માં નિર્દેશોના બહાના હેઠળ, વર્ષ ૨૦૧૭ માં ઓળખાયેલા અને સ્થાયી થયેલા 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ખાતેના વેર્લિંગ ઝોનના તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળો પરથી તમામ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને બેદખલ કરવાની કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી અદાલતના તિરસ્કાર સમાન સિવાય બીજું કંઈ નથી. કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૮ અને ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ ના આદેશોના સ્પષ્ટ તિરસ્કારમાં છે, જેમાં માત્ર ૮૪૪ ફેરિયાઓના સમાધાન માટે

કોર્પોરેશનની બાંહેધરી નોંધવામાં આવી ન હતી પરંતુ પેવિંગ મુદ્દાઓ પર કોર્પોરેશને તેની પોતાની નીતિ અને કાયદા અનુસાર સખત રીતે બાકીના ફેરિયાઓના સમાધાન માટે પ્રયાસ કરવો પણ જરૂરી હતો.

૯૭. કોઈપણ સંજોગોમાં, આ અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૨૫ ના રોજ હુકમ પસાર કરીને બાબતને તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ મુક્યા પછી, રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં આ અદાલતની પરવાનગી મેળવ્યા વિના વર્ષ ૨૦૧૭ માં ઓળખાયેલા અને સ્થાયી થયેલા 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના પેવિંગ ઝોનમાં નિર્દિષ્ટ સ્થળો પરથી તમામ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને હટાવવાનું કોર્પોરેશન માટે ખુદ્ધું ન હતું. દિવાળીના તહેવારની શરૂઆતમાં સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૫ ના મહિનામાં હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશમાં ફેરિયાઓને બેદખલ કરવાની કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી માત્ર ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ના સંપૂર્ણ ઉલ્લંઘનમાં જ નથી, પરંતુ જાહેર હિતની અરજીઓના હાલના સેટમાં આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોની તદ્દન વિરુદ્ધમાં છે.

૯૮. કોર્પોરેશનના સંબંધિત દોષિત અધિકારીઓને નોટિસ જારી કરવાનો પ્રશ્ન આ મુકદ્દમાના પછીના તબક્કે વિચારવામાં આવશે, કારણ કે તારીખ ૨૨.૦૮.૨૦૨૫/૨૩.૦૮.૨૦૨૫ ના રોજ કોર્પોરેશન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશમાં બળજબરીથી બેદખલ કરાયેલા પ્રમાણિત ફેરિયાઓની ફેરિયાદોનું નિવારણ કર્યા વિના અમે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકતા નથી.

૯૮.૧ જો કે, અમે તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના સોગંદનામાના આધારે કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલની એ રજૂઆતોને નકારી કાઢીએ છીએ કે જ્યાં સુધી કોર્પોરેશન દ્વારા 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ને વેનિંગ ઝોન તરીકે ઓળખવા માટે સર્વે અને નવા પ્લાનની તૈયારી અને પ્રમાણિત ફેરિયાઓનું પુનર્વસન/સ્થાનાંતરણ પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના હુકમ દ્વારા કરવામાં આવેલી ફેરિયાઓના સ્થાનાંતરણની વચગાળાની વ્યવસ્થા ચાલુ રાખવાની રહેશે.

૯૯. કોર્પોરેશનના તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના સોગંદનામામાંથી નોંધવા જેવી બાબત તેના પેરા નં. '૧૩' માંનું નિવેદન પણ છે, જ્યાં કોર્પોરેશન જણાવે છે કે વર્ષ ૨૦૨૬ માં અમલીકરણના સંદર્ભમાં ૨૦૧૬ નો પ્લાન (પાના નં. '૪૩૦' પર) બિનકાર્યક્ષમ છે, કારણ કે ૮૪૪ ફેરી સ્લોટ્સ પૈકી (દરેક ૪ × ૫.૫ ફૂટ હોવા સાથે) (પાના નં. '૪૩૦' પર ઉલ્લેખિત), ૨૮૮ ફેરી સ્લોટ્સ ફૂટપાથ પર નથી પરંતુ વાહનો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા જાહેર કેરેજવે/રસ્તા પર છે. જો કોર્પોરેશનના આ નિવેદનને તેના ફેસ વેલ્યુ પર લેવામાં આવે, તો પણ ઓછામાં ઓછું એ સ્પષ્ટ છે કે પ્લાનમાં (પેપર બુકના પાના નં. '૪૩૦' પર) ઓળખાયેલા અને ચિહ્નિત થયેલા ફેરી સ્લોટ્સ પૈકી ૮૪૪ - ૨૮૮ = ૫૫૬ ફેરી સ્લોટ્સ વાહનો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા જાહેર કેરેજવે/રસ્તા પર નથી. વધુમાં, સદર સોગંદનામાના પેરા નં. '૧૨' માં કોર્પોરેશનના પોતાના વલણ મુજબ, સેવા અને સેલો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ફેરિયાઓને કુલ ૫૮૬ પ્રમાણપત્રો (સેવા ને ૨૬૦ + સેલો ને ૩૨૬) જારી કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, કોર્પોરેશનના મોંમાં એ કહેવું શોભતું નથી કે આજ સુધી

કોર્પોરેશન દ્વારા જે ફેરિયાઓને ફેરીના પ્રમાણપત્રો જારી કરવામાં આવ્યા છે તેમને પણ 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેન્ડિંગ ઝોનમાં ફેરી જગ્યાઓ પરથી કાયદેસર રીતે બેદખલ કરી શકાયા હોત. પ્રમાણિત ફેરિયાઓની ગેરકાયદેસર બેદખલીની તેની કાર્યવાહીને વાજબી ઠેરવવામાં તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના સોગંદનામામાં કોર્પોરેશનનું વલણ માત્ર ક્ષુદ્રક જ નહીં પરંતુ અદાલતના તિરસ્કાર સમાન છે.

૧૦૦. કોઈપણ સંજોગોમાં, તમામ દ્રષ્ટિકોણથી, સેવા અને સેલો દ્વારા રજૂ કરાયેલા તમામ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને તાત્કાલિક 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેન્ડિંગ ઝોનમાં તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ ફાળવણી/પુનઃસ્થાપિત કરવા જરૂરી છે. અમે માત્ર વર્ષોના સમયગાળા દરમિયાન દાખલ કરાયેલા તેના સોગંદનામામાં લેવામાં આવેલા કોર્પોરેશનના વલણને કારણે જ નહીં, પરંતુ ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓને યોગ્ય વિચારણા આપ્યા પછી પણ આવું કહીએ છીએ, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે :-

(૧) શહેરી ફેરિયાઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા અને સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ પ્રવૃત્તિઓનું નિયમન કરવા માટે સંસદ દ્વારા સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ એક્ટ, ૨૦૧૪ ઘડવામાં આવ્યો છે, જે તેમાં વ્યાખ્યાયિત તમામ “કુદરતી બજાર”; “વેન્ડિંગ ઝોન” અને “ફેરિયા” ને આવરી લે છે;

(૨) દર પાંચ વર્ષમાં એકવાર તમામ હયાત ફેરિયાઓનો સર્વે હાથ ધરવો અને સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ માટેના પ્લાન અને વેન્ડિંગ ઝોનની ધારણ ક્ષમતા

અનુસાર સર્વેમાં ઓળખાયેલા તમામ હયાત ફેરિયાઓને વેનિંગ ઝોનમાં સમાવી લેવાની ખાતરી કરવી એ ટાઉન વેનિંગ કમિટીની ફરજ છે;

(૩) જ્યાં સુધી કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સર્વે પૂર્ણ ન થાય અને તમામ ફેરિયાઓને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈપણ ફેરિયાને બેદખલ કરવામાં આવશે નહીં અથવા સ્થળાંતરિત કરવામાં આવશે નહીં;

(૪) પ્રત્યેક ફેરિયાને ફેરીના પ્રમાણપત્રમાં દર્શાવેલ નિયમો અને શરતો અનુસાર સ્ટ્રીટ વેનિંગ પ્રવૃત્તિઓનો વ્યવસાય ચલાવવાનો અધિકાર છે. એકમાત્ર અપવાદ કલમ ૧૨ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ છે જ્યાં કોઈપણ વિસ્તાર અથવા જગ્યાને, કેસ મુજબ, 'નો-વેનિંગ ઝોન' તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હોય;

(૫) ફેરિયાઓનું સ્થળાંતર અથવા બેદખલી માત્ર ટાઉન વેનિંગ કમિટીની ભલામણો પર જ શક્ય છે, જ્યારે તે કોઈપણ જાહેર હેતુ માટે કોઈ ઝોન અથવા તેના ભાગને 'નો-વેનિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરે અને તે વિસ્તારમાં ફેરી કરતા ફેરિયાઓને યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતે સ્થળાંતરિત કરે. આવા કિસ્સાઓમાં પણ, ફેરીના પ્રમાણપત્રમાં નિર્દિષ્ટ સ્થળેથી સ્થાનિક સત્તામંડળ દ્વારા કોઈપણ ફેરિયાને સ્થળાંતરિત અથવા બેદખલ કરી શકાશે નહીં, સિવાય કે તેને યોજનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે

તેવી રીતે તે માટે ૩૦ દિવસની નોટિસ આપવામાં આવી હોય;

(૬) ૨૦૧૪ ના અધિનિયમની કલમ ૨૧ હેઠળ એ ફરજિયાત છે કે પ્રત્યેક સ્થાનિક સત્તામંડળ આયોજન સત્તામંડળ સાથે પરામર્શ કરીને અને ટાઉન વેલ્ડિંગ કમિટીની ભલામણો પર, દર પાંચ વર્ષમાં એકવાર પ્રથમ અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ બાબતોને આવરી લેતો ફેરિયાઓના વ્યવસાયને પ્રોત્સાહન આપવા માટેનો પ્લાન તૈયાર કરશે. આવો પ્લાન મંજૂરી માટે યોગ્ય સરકારને સુપરત કરવાનો રહેશે અને એકવાર અધિસૂચિત થયા પછી, ફેરિયાઓને લાગુ પડતા ધોરણો નક્કી કરશે;

(૭) કલમ ૨૭ પોલીસ અને સ્થાનિક સત્તાવાળાઓ દ્વારા તેવા ફેરિયાઓની પજવણી અટકાવે છે, જેઓ તેમના ફેરીના પ્રમાણપત્રના નિયમો અને શરતો અનુસાર સ્ટ્રીટ વેલ્ડિંગ પ્રવૃત્તિઓ ચલાવે છે;

(૮) કલમ ૨૧ મુજબ પ્રથમ અનુસૂચિ, સ્ટ્રીટ વેલ્ડિંગ માટેના પ્લાનમાં જે બાબતોનો સમાવેશ કરવાનો છે તે પૂરી પાડે છે. પ્રથમ અનુસૂચિનો ખંડ (૩) ખાસ કરીને તેમાં દર્શાવેલા ખંડ (એ) થી (ઈ) માં વર્ણવેલ સિદ્ધાંતોને આધીન સ્ટ્રીટ વેલ્ડિંગ માટેના પ્લાન દ્વારા 'નો-વેલ્ડિંગ ઝોન' ની ઘોષણા પૂરી પાડે છે, જે સર્વે હેઠળ ઓળખાયેલા કોઈપણ 'હયાત બજાર' અથવા 'કુદરતી બજાર' ને 'નો-વેલ્ડિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરવા પર સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધ મૂકે છે;

(૯) પ્રથમ અનુસૂચિના ખંડ (૩) માં પેટા-ખંડો વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે 'નો-વેલિંગ ઝોન' ની ઘોષણા એવી રીતે કરવામાં આવશે જે ફેરિયાઓની લઘુત્તમ ટકાવારીને વિસ્થાપિત કરે; અને કોઈપણ સ્થળે વધુ પડતી ભીડ એ કોઈપણ વિસ્તારને 'નો-વેલિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરવાનો કોઈ આધાર રહેશે નહીં, જો કે સર્વેમાં ફેરિયા તરીકે ઓળખાયા ન હોય તેવા વ્યક્તિઓને આવા વિસ્તારોમાં ફેરી પ્રમાણપત્ર આપવા પર પ્રતિબંધો મૂકી શકાય છે. ખંડ (૬) સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં સુધી સર્વે હાથ ધરવામાં ન આવે અને સ્ટ્રીટ વેલિંગ માટેનો પ્લાન ઘડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈપણ ઝોનને 'નો-વેલિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે નહીં;

(૧૦) યોગ્ય સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી ફેરિયાઓ માટેની યોજનામાં સમાવિષ્ટ કરવાની બાબતો પૂરી પાડતી બીજી અનુસૂચિ, ખંડ (ઝેડબી)(૮) ને આધીન સ્થાનાંતરણના સિદ્ધાંતો માટે વધુ જોગવાઈ કરે છે, જે જણાવે છે કે 'કુદરતી બજારો' જ્યાં ફેરિયાઓએ ૫૦ વર્ષથી વધુ સમયથી વેપાર કર્યો છે, તેમને 'હેરિટેજ બજારો' તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે અને આવા બજારોમાં ફેરિયાઓને સ્થળાંતરિત કરવામાં આવશે નહીં.

૧૦૧. ગુજરાત સ્ટ્રીટ વેન્ડર્સ સ્કીમ, ૨૦૧૮ વધુમાં નીચેની બાબતો પૂરી પાડે છે :-

(૧) પ્રકરણ-૭ માં ફેરિયાઓના સ્થાનાંતરણ અને બેદખલી માટે જોગવાઈ કરતી વખતે, કલમ ૧૪(૨) જણાવે છે કે કોઈપણ જાહેર હેતુ હેઠળ ફેરિયાઓનું પુનર્વસન પારદર્શક અને ગુણવત્તા આધારિત પ્રક્રિયા સાથે કરવાની જરૂર રહેશે;

(૨) પ્રકરણ-૯ માં સમાવિષ્ટ કલમ-૧૯, અધિનિયમ, તેમાં બનાવેલા નિયમો અને ફેરિયાઓ માટેની યોજનાના અમલીકરણની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે સોશિયલ ઓડિટ હાથ ધરવા ત્રણ સભ્યોના એકમની રચના કરવાનું ટાઉન વેનિંગ કમિટી માટે ફરજિયાત બનાવે છે; તમામ નોંધાયેલા ફેરિયાઓનો રેકૉર્ડ; અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ રચાયેલી ફરિયાદ નિવારણ સમિતિ સમક્ષ લાવવામાં આવેલી તમામ ફરિયાદો અથવા વિવાદોનો રેકૉર્ડ, જેમાં પાંચ વર્ષના સંબંધિત સમયગાળામાં થયેલી બેદખલી, માલની જમી અને ફેરિયાઓના સ્થાનાંતરણની વિગતો સાથેની કુલ સંખ્યાના રેકૉર્ડનો સમાવેશ થાય છે;

(૩) યોજનાની કલમ ૨૬ ત્રણ શ્રેણીઓમાં 'વેનિંગ' અને 'નો-વેનિંગ' ઝોન નક્કી કરવા/નિર્ણય કરવા માટેના સિદ્ધાંતો ધરાવે છે;

(૪) કલમ ૨૭ વેનિંગ ઝોનની ધારણ ક્ષમતા નક્કી કરવા અને તેમાં પૂરા પાડવામાં આવેલા સ્ટ્રીટ વેનિંગ એકમો માટે જગ્યાના કબજાના ધોરણો સાથે વ્યાપક વસ્તી ગણતરી અને સર્વે હાથ ધરવા માટેના સિદ્ધાંતો ધરાવે

છે;

(પ) યોજનાની કલમ ૨૮ 'સ્થાનાંતરણ માટેના માપદંડ' ધરાવતી ખાસ જોગવાઈ કરે છે કે :-

(એ) જ્યાં સુધી પ્રશ્નવાળી જમીનની સ્પષ્ટ અને તાત્કાલિક જરૂરિયાત ન હોય ત્યાં સુધી સ્થાનાંતરણ શક્ય તેટલું ટાળવામાં આવશે; (બી) પુનર્વસન પ્રોજેક્ટના આયોજન અને અમલીકરણમાં અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓ અથવા તેમના પ્રતિનિધિઓને સામેલ કરવામાં આવશે; (સી) અસરગ્રસ્ત ફેરિયાઓને તેમના આજીવિકા અને જીવનધોરણમાં સુધારો કરવા માટે, અથવા ઓછામાં ઓછું, વાસ્તવિક દ્રષ્ટિએ તેઓને પૂર્વ-બેદખલી સ્તરે પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવશે.

૧૦૨. ફેરિયાઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા અને સ્ટ્રીટ વેન્ડિંગ વિસ્તારોનું નિયમન કરવા માટે તૈયાર કરાયેલા ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓનું વિસ્તૃત અવલોકન કર્યા પછી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમ અને તે હેઠળ ઘડાયેલી યોજનાના હેતુઓને પાર પાડવાની ખાતરી કરવા માટે અસરકારક પગલાં લેવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવાની કોર્પોરેશન અને ટાઉન વેન્ડિંગ કમિટીની ફરજ હતી. ૧૧ વર્ષથી વધુ સમયગાળા દરમિયાન અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા અધિનિયમ અથવા યોજનાની કોઈપણ જોગવાઈઓનું અત્યાર સુધી અમલીકરણ કરવામાં આવ્યું નથી, તે પણ ત્યારે

જ્યારે આ વર્ષો દરમિયાન 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના ફેરિયાઓ અને સ્થાનિક સત્તામંડળ, એટલે કે એએમસી વચ્ચેનો વિવાદ જીવંત હતો. ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા ઘડાયેલી સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓના અમલીકરણમાં અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન તરફથી સંપૂર્ણ નિષ્ક્રિયતા છે.

૧૦૩. આ પરિસ્થિતિમાં, જ્યાં સુધી સર્વે હાથ ધરવામાં ન આવે અને ફેરિયાઓ અને તેમના પ્રતિનિધિઓની સંડોવણી પછી યોગ્ય યોજના ઘડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, તેઓ પૈકીના કોઈપણને વેનિંગ ઝોનમાંથી, એટલે કે 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માંથી બેદખલ કરી શકાયા ન હોત. કોર્પોરેશનનો એવો કેસ નથી કે ૨૦૧૪ ના અધિનિયમ અને સ્કીમ, ૨૦૧૮ ની જોગવાઈઓ અનુસાર યોગ્ય સર્વે હાથ ધરીને અને પ્લાન તૈયાર કર્યા પછી 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ને 'નો-વેનિંગ ઝોન' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. આ પરિસ્થિતિમાં, ફેરિયાઓને, તે પણ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને તેમના ફેરીના નિર્દિષ્ટ સ્થળો પરથી બેદખલ કરવાની કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી, જ્યાં તેઓ વર્ષ ૨૦૧૭ માં સ્થાયી થયા હતા, તે સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર છે. કોર્પોરેશનને તેની પોતાની નિષ્ક્રિયતા માટે કોઈ છૂટછાટ આપી શકાય નહીં. ઓગસ્ટ, ૨૦૧૭ ના મહિનામાં પ્રમાણિત ફેરિયાઓને નિર્દિષ્ટ સ્થળોની ફાળવણી સાથે વિવાદના સમાધાનના ૮ વર્ષના સમયગાળા પછી, વર્ષ ૨૦૧૬ માં વાહન વ્યવહાર માટે 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ખોલવાના કારણે પ્રમાણિત ફેરિયાઓને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણી ટ્રાફિક જામ સર્જશે અથવા જાહેર પદયાત્રી માર્ગને અવરોધશે તેવી રજૂઆત

કરવાનું કોર્પોરેશન માટે ખુલ્લું નથી. આ બાબતોમાં સુનાવણીની છેલ્લી તારીખે દાખલ કરાયેલા તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના સોગંદનામાના આધારે સામાવાળા કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.એચ. વિર્ક દ્વારા કરવામાં આવેલી તમામ દલીલો ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૧૦૪. તેથી, અમે નીચે મુજબના નિર્દેશો જારી કરીએ છીએ :-

(૧) ઉપર જણાવ્યા મુજબ, આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરાયેલા તેના સોગંદનામામાં કોર્પોરેશન દ્વારા તૈયાર કરાયેલા અને રજૂ કરાયેલા સ્કીમેટિક પ્લાન અનુસાર સુસંગત સમયે ચિહ્નિત થયેલા 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેન્ડિંગ ઝોનમાં તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને ફેરી જગ્યાઓની ફાળવણીની પ્રક્રિયા તાત્કાલિક પૂર્ણ કરવાની કોર્પોરેશન પર ફરજ છે.

(૨) તમામ ફેરિયાઓના પ્રમાણપત્રોની ચકાસણી કરવા માટે અને કોઈપણ વધુ પ્રશ્ન પૂછ્યા વિના તેઓને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ મૂકવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કોર્પોરેશનના ત્રણ અધિકારીઓ, એક વરિષ્ઠ પોલીસ અધિકારી અને એક વરિષ્ઠ સ્થાનિક વહીવટી અધિકારીની બનેલી એક સમિતિની રચના કરવામાં આવશે.

(૩) ચકાસણીની આ કવાયત સેવા અને સેલો ના પ્રતિનિધિઓની

હાજરીમાં પૂર્ણ કરવામાં આવશે, જેમણે પ્રક્રિયામાં સહકાર આપવાની આ અદાલત સમક્ષ બાંહેધરી આપી છે.

(૪) ઉપરોક્ત ચકાસણી પ્રક્રિયા આજથી એક અઠવાડિયાની અંદર પૂર્ણ કરવામાં આવશે અને તમામ પ્રમાણિત ફેરિયાઓને મોડામાં મોડા ૨૧ મી માર્ચ, ૨૦૨૬ સુધીમાં 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ખાતેના વેનિંગ ઝોનમાં તેમના નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ મૂકવામાં આવશે.

(૫) પ્રમાણિત ફેરિયાઓને નિર્દિષ્ટ સ્થળોની ફાળવણીની પ્રક્રિયા દરમિયાન સ્થળ પર કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિમાં કોઈ ખલેલ ન પહોંચે તે સુનિશ્ચિત કરવા પોલીસ અને સ્થાનિક જિલ્લા વહીવટીતંત્ર જરૂરી રહેશે.

(૬) અરજદારો (સેવા અને સેલો ના પ્રતિનિધિઓ) અને કોર્પોરેશન દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રમાણિત ફેરિયાઓની સંખ્યામાં પણ વિવાદ અને તફાવત છે. હાલની અરજીઓમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫.૧૧.૨૦૧૯ ના હુકમમાં, કોર્પોરેશનના સોગંદનામામાં કરાયેલા નિવેદનના આધારે આ અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું કે આશરે ૮૪૪ ફેરિયાઓને સમાવી લેવામાં આવ્યા હતા. જો કે, તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૨૬ ના રોજ દાખલ કરાયેલા તાજેતરના સોગંદનામામાં, કોર્પોરેશને રજૂઆત કરી છે કે તેના પોતાના રેકૉર્ડ મુજબ, આજની તારીખે કુલ ૫૮૬ પ્રમાણપત્રો જારી

કરવામાં આવ્યા છે (૨૬૦ સેવા ફેરિયાઓને અને ૩૨૬ સેલો ફેરિયાઓને).
આમ, લગભગ ૨૫૮ ફેરિયાઓને ફેરીનું પ્રમાણપત્ર આપવાનું વિવાદિત
રહ્યું છે.

(૭) આજની તારીખે સમાનતાને સંતુલિત કરવા માટે, ઉપરોક્ત સમિતિઓ
દ્વારા સેવા અને સેલો (અહીંના અરજદારો) દ્વારા રજૂ કરાયેલા બાકીના
૨૫૮ ફેરિયાઓના પ્રમાણપત્રોની ચકાસણીની આગળની પ્રક્રિયાને
આધીન, અમે જોગવાઈ કરીએ છીએ કે કોર્પોરેશન તેના પોતાના રેકૉર્ડ
મુજબ ૫૮૬ ની સંખ્યા ધરાવતા પ્રમાણિત ફેરિયાઓને ઉપરોક્ત નિર્દેશો
અનુસાર સખત રીતે તાત્કાલિક નિર્દિષ્ટ ફેરી જગ્યાઓ ફાળવશે. બાકીના
૨૫૮ ફેરિયાઓ માટે, જેમને અરજદારોના કેસ મુજબ ફેરીના પ્રમાણપત્રો
જારી કરવામાં આવ્યા હતા જ્યારે તેઓને વર્ષ ૨૦૧૭/૨૦૧૮ માં તે જ ફેરી
સ્થળોએ સમાવવામાં આવ્યા હતા, ઓળખ અને પ્રમાણપત્રની પ્રક્રિયા આ
રીતે રચાયેલી ઉપરોક્ત સમિતિ દ્વારા પખવાડિયા (૧૫ દિવસ) ની અંદર
પૂર્ણ કરવામાં આવશે અને સદર કવાયતનું પરિણામ મ્યુનિસિપલ
કમિશનર, અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના અંગત સોગંદનામા પર
આ અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવશે. આ પ્રક્રિયામાં પણ, સેવા અને
સેલો ના પ્રતિનિધિઓ સામેલ થશે અને સહકાર આપશે.

(૮) બાકીના ફેરિયાઓ અંગે, ભલે તેઓ અત્યાર સુધી અપ્રમાણિત હોય,
તેઓને આ અદાલતના તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના હુકમમાં નોંધ્યા મુજબ

ફેરિયાઓના સ્થાનાંતરણ માટે ઓળખાયેલી જગ્યાઓ પર ખસેડવામાં આવશે.

(૯) કોઈપણ અપ્રમાણિત અથવા બિનઓળખાયેલા ફેરિયાને 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેન્ડિંગ ઝોનમાં કાર્ય કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. કોઈપણ સંજોગોમાં, 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' માં કોઈપણ જાહેર શેરી અથવા કેરેજવે પર કબજો કરવામાં આવશે નહીં અને તે તમામ સંભાવનાઓ માટે ખુલ્લા રાખવામાં આવશે અને સ્પષ્ટ રહેશે.

(૧૦) 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેન્ડિંગ ઝોનમાં અથવા જાહેર શેરી અથવા કેરેજવે પર અત્યાર સુધી કોઈપણ બિનઓળખાયેલા અથવા અપ્રમાણિત ફેરિયા(ઓ) દ્વારા કોઈપણ ગેરકાયદેસર કબજા માટે, કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ માટે પોલીસ અને સ્થાનિક વહીવટી અધિકારી સાથે મળીને કાયદા અનુસાર સખત કાર્યવાહી કરવા માટે ખુલ્લું રહેશે. સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૫ ના મહિનામાં હાથ ધરવામાં આવેલી બેદખલી ઝુંબેશમાં કોર્પોરેશન દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે બેદખલ કરાયેલા ફેરિયાઓની ફાળવણી અને પુનઃવસવાટની પ્રક્રિયા દરમિયાન કોઈ અણધારી ઘટના ન બને તે માટે પોલીસ અને સ્થાનિક વહીવટીતંત્રે “ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર” માં કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિ જાળવવી જરૂરી છે.

(૧૧) પોલીસ અને કોર્પોરેશનના અધિકારીઓ તેમજ સ્થાનિક

વહીવટીતંત્રે સંયુક્ત રીતે એ સુનિશ્ચિત કરવું જરૂરી છે કે ઉપરોક્ત વ્યવસ્થા મુજબ 'ભદ્ર પ્લાઝા વિસ્તાર' ના વેનિંગ ઝોનમાં ફાળવેલ નિર્દિષ્ટ સ્થળોએ જગ્યા ફાળવવામાં આવી હોય તેવા પ્રમાણિત ફેરિયાઓ પૈકી કોઈપણને કોઈપણ રીતે હેરાન કરવામાં ન આવે.

(૧૨) પક્ષકારો પૈકીના કોઈપણ દ્વારા આ હુકમનું કોઈપણ વિચલન અથવા ઉલ્લંઘન આ અદાલતના તિસ્કાર તરીકે ગણવામાં આવશે.

(૧૩) ઉપર નોંધાયેલા નિર્દેશોના પાલનનું સોગંદનામું મ્યુનિસિપલ કમિશનર, અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા વ્યક્તિગત રીતે દાખલ કરવામાં આવશે.

૧૦૫. ઉપરોક્ત બાબતો સાથે, અમે બાબતને તારીખ ૧૭.૦૪.૨૦૨૬ ના રોજ મુકીએ છીએ, તે દરમિયાન કોઈપણ નિકટવર્તી જરૂરિયાતના કિસ્સામાં તારીખ અગાઉ લાવવા માટે આ અદાલતની દરમિયાનગીરી મેળવવા માટે પક્ષકારો માટે ખુલ્લું રાખીએ છીએ.

સહી/-

(સુનીતા અગ્રવાલ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(ડી.એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

વિશેષ હુકમ

ખુદી અદાલતમાં ચુકાદો જાહેર થયા પછી, કોર્પોરેશનના વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.એચ. વિર્ક દ્વારા આ હુકમના અમલ પર છ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે સ્ટે આપવાની કરવામાં આવેલી અરજ તે સાદા કારણસર આથી નામંજૂર કરવામાં આવે છે કે કોર્પોરેશને રિટ અરજીઓના હાલના સેટમાં આ અદાલતના આદેશોની તદ્દન અવગણના કરીને કાર્યવાહી કરી છે.

સહી/-

(સુનીતા અગ્રવાલ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(ડી.એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====